

Acrocephalus

63

naslov uredništva address of the editorial office	61000 Ljubljana, Langusova 10
glavni urednik managing editor	Iztok Geister, 64202 Naklo, Pokopališka 13, tel. 064/47 170
uredniški odbor editorial board	Iztok Geister (oblikovalec, lay out), Bojan Marčeta (za fotografijo, photography) Slavko Polak (za ilustracije, drawings), Andrej Sovinc (pomočnik glavnega urednika, assistant editor), Rudolf Tekavčič (tehnični urednik, technical editor)
uredniški svet editorial council	dr. Miha Adamič, Janez Gregori, Andrej Hudoklin, dr. Boris Kryštufek, dr. Sergej D. Matvejev, Andrej Sovinc, Dare Šere, Davorin Tome, dr. Andrej Župančič
lektor in prevajalec revised and translated by	Henrik Ciglič
tisk print	Tiskarna Hren grafika, Ljubljana, Cesta v Gorice 40
cena	10 DEM za številko, letna naročnina 30 DEM
naklada	500 izvodov

DRUŠTVO ZA OPAZOVANJE IN PROUČEVANJE PTIC SLOVENIJE
BIRD WATCHING AND BIRD STUDY ASSOCIATION OF SLOVENIA

naslov, address	61000 Ljubljana, Langusova 10, tel. 061/262 017
društveni prostori uradne ure in srečanja	Ljubljana, Žibertova 1 četrtek med 18. in 20. uro
predsednik president	Franci Janžekovič 62000 Maribor, Maistrova 10 tel. 062/20 618
podpredsednik vicepresident	Franc Bračko 62000 Maribor, Gregorčičeva 27 tel. 062/29 086
tajnik secretary	Peter Trontelj 61000 Ljubljana, Cesta na Laze 27 tel. 061/575 732
blagajnik treasurer	Tatjana Čelik 63320 Velenje, Stantetova 8 tel. 063/858 888
žiro račun	50100-620-133-05-1018116-2385287
izvršilni odbor executive board	Andrej Bibič, Franc Bračko, Luka Božič, Tatjana Čelik, Izток Geister, Tomaž Jančar, Franc Janžekovič, Primož Kmecl, Bojan Marčeta, dr. Sergej D. Matvejev (častni član), Borut Mozetič, Miro Perušek, Dare Šere, Peter Trontelj, Milan Vogrin, dr. Andrej Župančič (častni član)
letna članarina	30 DEM za posameznike (10 DEM za učence in študente, 5 DEM za podmladek) in 200 DEM za ustanove
International Girobank	No. 50100-620-133 7383-99885/0

Mnenje avtorjev ni nujno tudi mnenje uredništva.

Revijo sofinancira Ministrstvo za znanost in tehnologijo Republike Slovenije.

Po mnenju Ministrstva za kulturo št. 415-226/92 z dne 4. 3. 1992 sodi revija med proizvode, za katere se plačuje 5 % davek od prometa proizvodov.

Uvodnik

Leading article

V našem društvu se poleg opazovanja in proučevanja ptic kot ena izmed dejavnosti vse pogosteje pojavlja tudi naravovarstvo. Pa nam podatki, ki jih zbiramo v ta namen, zadoščajo za pravilno presojo ogroženosti ptic - glavne teme te dejavnosti?

Ocene ogroženosti ptic zbiramo predvsem na tri načine:

1) Iz literature. V sodobnem sistemu informatike in ob številnih tujih publikacijah ni težko ugotoviti, katere vrste so v sosednjih državah, po Evropi in tudi širše med najbolj ogroženimi. Žal pa teh izsledkov ne moremo vedno prenesti na naše ozemlje. Nobena tuja ocena namreč ne upošteva značilnosti prostora na sončni strani Alp, ki so, resnici na ljubo, včasih prav svojske. Populacije koscev, npr., so iz leta v leto manjše, kar je tej vrsti prislužilo status svetovno ogroženega ptiča. Menda se manjšajo praktično že vse zahodno evropske populacije. Pri nas pa prvi podatki kažejo, da je koscev tu in tam še zelo številčen. Kakšna je torej stopnja ogroženosti te vrste v Sloveniji?

2) Opazovanja sprememb v biotopih. Priče smo vsakoletnemu uničevanju vedno novih in novih življenjskih prostorov. Pri tem nam je seveda kristalno jasno, da ptice brez njih ne morejo preživeti - torej so ogrožene. Toda kako se odločiti, katera vrsta iz teh biotopov je v večji nevarnosti, da povsem izgine iz Slovenije - smrdokavra ali čopasti ponirek; čuk ali mala bobnarica; rjavi srakoper ali rakar... Te odločitve pa nimajo le prestižnega pomena, kateri vrsti nakloniti več pozornosti, temveč odločajo o tem, ali nam bo uspelo ohraniti celotno pernato dediščino, za katero smo zadolženi, ali pa morda samo del tega bogastva.

3) Opazovanje ptic. Največje število naravovarstvenih zaključkov naredimo prav na podlagi rezultatov opazovanja ptic. Žal pa so ti zaradi neorganiziranega dela pomanjkljivi, preveč subjektivni, med seboj neprimerljivi in tako zelo redko dober kazalec ogroženosti. Pred začetkom organiziranega zbiranja podatkov o pticah Ljubljanskega barja je veljalo, da gnezdi tu okoli 50 parov repaljščic. Danes vemo, da stanje še zdaleč ni tako kritično - gnezd je namreč okoli 1500. Tudi sprememb v velikosti populacij pri rjavem srakoperju, pisani penici in velikem strnadu zaradi različnih načinov zbiranja podatkov v preteklosti in danes ne moremo pravilno ovrednotiti. Ne vemo namreč, ali se je številčnost teh vrst spremenila za 25, 50, 75 ali morda še več odstotkov. Verjetno pa se vsi strinjamo, da je to eden ključnih podatkov za oceno ogroženosti neke vrste.

Odgovor na vprašanje v prvem odstavku se po teh ugotovitvah vsiljuje kar sam - podatki, ki so nam na voljo, so preveč površni in nepopolni za zadovoljivo presojo ogroženosti ptic. Dobronamerna naravovarstvena prizadevanja so tako prevečkrat podobna stavam na konjskih dirkah, pri katerih sicer poznamo najhitrejšje konje (katere ptice so ogrožene), ne pa tudi, kateri izmed njih je favorit (katere so najbolj potrebne varovanja). Ob takšnih razmerah pa seveda vedno obstaja nevarnost, da stavimo na napačnega konja in izgubimo. Zato je skrajni čas, če želimo v tekmi za zaščito ptic sodelovati bolj ustvarjalno (kar je naša dolžnost), da te favorite čimprej spoznamo.

Najprimernejša pot do tega spoznanja vodi prek skrbno načrtovanega spremljanja ptičjih populacij.

Davorin Tome

Gnezdenje črne liske *Fulica atra* v Dragi na Ljubljanskem barju

Coot *Fulica atra* breeding at Draga (Ljubljansko barje)

Ivo A. BOŽIČ

UVOD

Črna liska je v Evropi splošno razširjena in ponekod tudi zelo številna (R. ARNHEM, 1980). Še vedno je lovna vrsta v Nemčiji, Švici, Franciji, po lovskem zakonu iz leta 1976 pa tudi pri nas v Sloveniji. Glede na to, da le redko leti daleč, "lov" nanjo ni kakšen poseben napor. Kljub svoji splošni razširjenosti, saj je najštevilčnejša vodna ptica Evrope, jo ogroža brezobziren odnos do nje, njenega življenjskega prostora in onesnaževanje voda, poleg tega pa jih veliko pogine tudi med dolgo in ostro zimo. Pa vendar s svojim razmeroma številnim zarodom zimske izgube v veliki meri uspešno nadomesti.

Črno lisko lahko po njenem videzu primerjamo z malo večjo tukalico, ki je temno obarvana, ima bel krožni ščitek na čelu, bel kljun in rdeče oči. Noge so zelene, močne in opremljene s širokimi krožnimi krpami, ki ji omogočajo spretno plavanje in potapljanje. Telo je močno, kot močna plavajoča kokoš, saj tehta od 500 - 900 g (C. KÖNIG, 1967), medtem ko tehta jajce 3,478 g (E. HARTERT, 1921 - 22). Samec in samica sta na splošno enako obarvana, vendar pa je samec večji. Tako meri perut samca 216-225 mm, tudi do 232, oziroma samo 206-208, perut samice pa 198-208, včasih do 216 mm (E. Hartert, Band 3, stran 1851). Iz tega sledi, da lahko že po meri peruti ugotovljamo spol, saj ni samičina perut nikoli daljša od 216 mm. Črna liska je "posebne" tudi s svojo navado, da se v nevarnosti ne umakne v kritje kot večina ptičev, ampak poleti daleč na odprto vodno površino. Ravno tako zelo nerada vzleti, pri čemer pušča za sabo dolgo "vzletno" sled, kar je po svoje razumljivo, saj se zaradi majhnih peruti ne more takoj dvigniti.

Lahko rečemo, da je črna liska stalnež, ki pa se tudi klati in celo seli. Selitev poteka oktobra/novembra in marca (W. MAKATSCH, 1973) in prezimuje tako "doma" kot tudi v srednji Evropi, Sredozemlju in severni Afriki. Nasploh velja, da se evropska populacija pomakne v jugozahodni smeri (J. FELIX, 1975), pri čemer je "selitev" odvisna od temperature - če so zime mile, prezimi "doma", kar velja za mnoga območja, vendar pa mnoge od teh ob večjem pomanjkanju hrane žalostno propadejo (W. MAKATSCH, 1973). Kljub temu, da se črna liska razmeroma težko dvigne v zrak in bi pričakovali, da s svojimi malimi perutmi "nikamor" ne prileti, je presenetljivo dejstvo, da so jo ponovno ujeli več kot 1000 km stran, celo več kot 2000 km od mesta prvega ulova (K. BAUER, 1981)!

Naseljuje predvsem plitvejšše stoječe vode, pozimi pa jo srečujemo na nezaledenih vodah in na morju, kjer lahko opazujemo ogromne jate, medtem ko se majhnih ribnikov in mlak izogiba. S črno lisko se srečamo tudi na večjih ribnikih v naseljih in mestih. Črna liska se hrani z zelenimi deli rastlin, različnimi majhnimi živalmi, jeseni tudi s semeni (J. FELIX, 1975). Pozimi sem jo redno videval na Ljubljani, ko je plavala proti toku ali pa na mestu pobirala "drobir" z vodne površine. Verjetno je voda nosila najrazličnejše maleživali ali pa semena. Črna liska pogosto zleze iz vode na kopno, tudi na nizko rastoče veje obvodnega drevja, kjer počiva in si ureja perje.

Poleti se zadržuje na sladkih stoječih in počasi tekočih vodah, kjer naredi iz rastlinja veliko gnezdo, poleg pa še nekaj manjših, na katerih se po izvalitvi zadržujejo in tudi počivajo mladiči. Na splošno je črna liska skromna, družabna, še zlasti v času gnezdenja pa neprijazna in napadalna do nekaterih drugih vodnih ptičev, ki jih prav

napadalno zriva iz skupnega življenjskega prostora. Tako je na prvem mestu njene "odstrelne" liste nedvomno velika tukalica *Gallinula chloropus*. Tudi malemu ponirku se ne godi nič bolje, obenem pa so zelo prepirljive tudi med seboj. Tako ni nič posebnega prizor, ko se dve liski srdito obdelujeta s kljuni, nogami in perutmi, kar se še zlasti rado dogaja v času gnezditvenega obdobja. Svojo prisotnost izdaja tudi z oglašanjem: to je lajajoči "kev", v razburjenju pa oster "piks", kar je še zlasti slišati v primeru, ko se motovili smo v bližini zasedenega gnezda. Večkrat sem tudi naletel na prizor, ko se je stari zaradi mojega smukanja okrog gnezda razburjeno oglašal in plaval z nizko naprej iztegnjeno glavo. Nedvomno ima črna liska letno več zarodov. To potrjujejo jajca, ki jih najdemo že ob koncu marca oziroma v začetku aprila, pozneje pa še maja, junija in julija. Več kot očitno je, da ne gre za nadomestna legla, kajti gnezda, ki bi bilo plenjeno ali uničeno, do sedaj nisem našel, poleg tega pa vse prepogosto najdemo istočasno mladiče najrazličnejših velikosti. Dne 10.6. sem na primer opazoval mladiče različnih velikosti in nedvomno je, da so bili eni iz prvega zaroda, eni pa iz drugega oziroma iz zapoznelega prvega zaroda.

Ljubljansko barje s svojimi pretočnimi ribniki v Dragi pri Igu zagotavlja črni liski primerne življenjske možnosti. Tako gnezdi na ribniku Rakovnik, kot tudi na Malem, Velikem in Srednjem ribniku, medtem ko na Rezanem in Zadnjem ribniku gnezdenja še nisem opazil, upati pa je, da bodo tudi na teh ribnikih nastale primerne razmere za gnezdenje črne liske. Mimogrede, mali ponirek na teh ribnikih gnezdi, še zlasti na Srednjem.

METODA DELA

Črna liska gnezdi na vodi, kjer naredi razmeroma veliko gnezdo iz svežega in suhega vodnega rastlinja. V nasprotju z mnogimi drugimi ptiči gnezdo črne liske običajno ni v gostem sestoju vodnega rastlinja, ampak v redkejšem in je kot tako tudi lažje opazno. Tako lahko gnezdo večkrat najdemo tudi z daljnogledom z večje razdalje, seveda pa je najučinkovitejši temeljit pregled celotnega vodnega kompleksa.

Mladiči črne liske gnezdo kaj hitro zapustijo, se pa zadržujejo na obrežnih "počivalnih" gnezdih. Kadar se jim približamo, se hitro umaknejo na vodo oziroma poskrijejo v kritju.

Tako je primerneje opraviti obisk ob gnezdu med valjenjem ali pa v času, ko se mladiči ravno valijo. Glede na to, da se valjenje začne praktično z zadnjim jajcem, se vsi mladiči izvalijo istočasno oziroma v enem dnevu. Tako sem, na primer, v gnezdu naletel na dva komaj izvaljena mladiča, na štiri, pet nakljuvanih jajc in na eno ali dve celi jajci, v katerih pa je že bilo slišati čivkanje mladiča.

REZULTATI

Gnezdo

Svatovanje se začne razmeroma zgodaj. Samci se med sabo ravsajo za samice ob koncu marca, mesec pozneje pa se že izvalijo prvi mladiči. Črna liska naredi gnezdo iz suhega in svežega vodnega rastlinja, še zlasti ločka in rogoza, kot tudi iz stebel in listov blatnika in lokvanjev. Pri graditvi gnezda, ki traja zelo različno dolgo, sodelujeta oba, pri čemer samec predvsem prinaša gnezdovo gradivo, ki ga samica potem vgrajuje. Tako sem našel izdelano gnezdo po manj kot sedmih dneh, pa tudi po desetih in več. Gnezdo je razmeroma veliko in visoko, tudi 20 cm in več. Dostop ali sestop z gnezda bi bil kar težak, celo nemogoč, če ne bi z gnezda ob strani vodil nekakšen mostovž ali most, narejen iz rastlinja, ki omogoča tudi mladičem, da brez težav zapustijo gnezdo oziroma se vanj vrnejo. Gnezdo je običajno v redkejšem sestoju vodnega rastlinja, pri čemer pa je zanimivo, da liska bilke rastočega rastlinja "zlomi", jih upogne nad gnezdo in tako oblikuje nekakšno "streho" nad samim gnezdom. Takšen način graditve je nadvse pomemben, kajti jajca so nasploh svetlejša in jih liska ne pokriva, ko zapusti gnezdo. Tako so dobro vidna, še zlasti iz zraka in najrazličnejšim plenilcem gnezd, če začnem kar s sivo vrano, se priložnost kar sama ponudi.

Med raziskovanjem ribnikov v Dragi sem do sedaj našel 41 gnezd, vendar pa jih je bilo kar 25 praznih, kajti bila so t.i. "poči-

valna" ali komaj narejena oziroma že zapuščena. Vsa gnezda so bila brez izjeme narejena iz rogoza in ločka, medtem ko sem na ribniku v Pragerskem videl gnezdo črne liske, ki je bilo iz suhih, debelejših in tanjših vej. Tudi po velikosti so si bila gnezda precej različna. Tako so bila nekatera bolj ali manj okrogla, s premerom:

45	41	40	38	35	30
30	38	32	35	35	35
38	38	35	40	35	35
36	38	37	40	40	32
34	35	48	32	35	cm,

medtem ko so bila nekatera "jajčaste" oblike, z izmero 30x40, 36x32, 30x38 cm. Ne glede na obliko pa so vsa gnezda brez izjeme imela že omenjeni mostovž. Zanimivo je mnenje J. Hanzaka, ki pravi, da ima črna lisca gnezdo redkeje tudi na kopnem, česar jaz pri svojem delu nisem opazil niti v enem samem primeru. Tudi E. Hartert omenja za nas neobičajen pojav, in sicer, da črna lisca gnezdi visoko na vejah, česar tudi nisem nikoli zasledil.

Kot sem že omenil, je gnezdo črne liske veliko, nad vodo tudi več kot 20 cm. Vendar pa kljub njegovi velikosti sploh ne moremo govoriti, da ima globelico, saj je tako rekoč ravno. Nedvomno se zaradi takšne "gradbene pomanjkljivosti" večkrat zgodi, da kakšno jajce pade v vodo. Naj omenim, da sem tako nekajkrat našel eno, tudi dve ali celo tri jajca v vodi v bližini sicer zasedenega gnezda. Gnezdo, ki je praviloma v manj gostem sestoju ločka, rogoza, trstja ipd., običajno ni v neposredni bližini kakšnega drugega prebivalca ribnika. Naj pa dodam, da sem nekajkrat našel gnezdo črne liske, 6-8 m od njega pa gnezdo malega ponirka. Toda gnezdo malega ponirka je precej manjše, nižje in vse prej kot primerno, da bi na njem počivala črna lisca, ki bi v takem primeru brez dvoma tudi načela ponirkovo leglo.

Črne liske v času gnezdenja niso ravno naklonjene druga drugi, saj je večkrat opaziti, kako se preganjajo. Opaziti je, da so gnezda v Dragi med seboj precej oddaljena. Še zlasti v Velikem ribniku pa je vodno rastlinje tako razraščeno, da so gnezda včasih tudi bolj skupaj, vendar še zmeraj najmanj 8 m vsaksebi.

Mladiči črne liske gnezdo zapustijo že

prvi ali najkasneje drugi dan, se pa nanj vračajo, kot tudi na okolna "počivalna" gnezda. Starša jih skrbno varujeta in hranita; hrano, kot so zeleni deli rastlin in različne majhne živali, jim prinašata v kljunu. Gnezdo, ki je razmeroma čvrsto zgrajeno, še dolgo ostane celo, večkrat nanj naletim tudi v naslednjem poletju. Zapuščeno gnezdo črne liske včasih uporabi želva, da na njem počiva in se sonči. Na osnovi opazovanj ocenjujem gnezdenje črne liske v Dragi z naslednjim okvirnim številom parov:

Mali ribnik	-	2
Srednji ribnik	-	1
Veliki ribnik	-	6
Rakovnik	-	3

Skupno torej 12 parov za celotno Drago. Število, ki je lahko z našim skrajno neodgovornim ravnanjem z naravo in okoljem sploh še zelo ranljivo in minljivo!

Jajca

Jajca so pravilne "jajčaste" oblike in imajo na svetli rožnati podlagi številne temnejše pike. Samica znese jajca z enodnevnim razmikom in začne valiti tako rekoč z zadnjim jajcem. Leglo šteje 6-10 jajc (W. MAKATSCH, 1973), pri čemer so si različni avtorji bolj ali manj enotni. Izjema je le E. Hartert, ki navaja 7-9 jajc, oziroma 12-15 ali 18, enkrat celo 22. Prepričan sem, da v leglu nad 12 jajc ne moremo govoriti, da jih je znesla ena samica. Na takšno stališče me je napeljal tudi dogodek iz leta 1975 na Cerkniskem jezeru, ko je bilo v gnezdu 17 jajc, ki pa so bila dveh očitno različnih barvnih odtenkov in vzorcev, žal pa nimam podatka, koliko je bilo enih in koliko drugih, oziroma posnetka "mešana" legla. Zanimiv je podatek W. Makatsch, ki navaja, da začne črna lisca včasih valiti že s prvim jajcem, česar pa sam nisem nikoli opazil. V Dragi sem našel polna legla, ki so štela 6-9 jajc, nekaj gnezd pa sem našel v času, ko je samica jajca šele nesla ali pa so se mladiči ravno izvalili, v gnezdu pa je bilo še nekaj nakljuvanih jajc:

Foto 1: Gnezdo črne liske v Dragi (I. Božič)

Photo 2: Coot's nest at Draga (I. Božič)

Foto 2: Črna lisca plava k gnezdju - Draga pri Igu (I. Božič)

Photo 2: Coot approaching its nest - Draga pri Igu (I Božič)

53,7x37,5 - 54,3x37,4 mm.
 56,3x37,4 - 55,1x38,0 - 57,0x37,4 - 54,4x38,0
 - 55,2x37,0 - 55,2x37,5 - 55,0x37,7 - 55,2x
 37,2 mm.
 52,2x32,0 - 49,7x33,5 - 50,7x34,3 - 51,5x33,7
 mm.
 51,6x35,5 - 50,4x35,0 - 50,2x34,4 - 49,4x34,5
 - 51,5x35,0 mm.
 52,0x36,8 - 53,7x36,4 - 51,2x36,3 - 51,4x36,3
 - 53,5x36,1 - 53,2x36,4 - 52,1x36,8 mm.
 51,2x34,4 - 51,0x36,2 - 49,3x35,1 - 52,3x34,9
 - 51,4x34,4 mm.
 51,8x36,5 mm.
 55,0x36,1 - 56,0x35,1 - 52,1x36,4 - 54,5x36,4
 - 52,8x36,2 mm.
 54,6x36,8 - 52,5x36,7 - 51,9x35,6 - 52,1x36,4
 - 51,7x36,3 - 52,3x36,9 - 55,7x36,5 mm.
 55,2x37,6 - 56,3x37,6 - 55,6x37,7 - 55,0x36,9
 - 50,9x36,2 - 50,2x38,9 mm.
 52,9x32,9 - 51,7x34,1 - 52,9x34,9 - 51,8x34,8
 - 52,0x34,6 mm.
 57,3x36,5 mm.
 49,4x33,8 - 51,6x35,6 - 51,2x34,6 - 52,4x35,4
 - 51,9x35,4 - 51,7x35,2 mm.
 56,1x36,2 - 58,1x35,0 - 54,5x35,5 - 57,1x36,1
 - 52,9x34,5 mm.
 50,0x36,5 - 47,9x33,9 - 51,0x33,7 - 51,0x35,0
 - 48,4x34,7 - 50,3x34,1 - 49,0x34,6 mm.
 51,2x34,6 - 49,7x35,0 - 50,4x34,6 - 51,2x35,5
 - 50,0x35,5 - 51,4x35,4 mm.

Za primerjavo si oglejmo še nekatere podatke o velikosti jajc pri črni liski:

Prva jajca so že ob koncu marca, kajti 25.4. sem že opazoval izvaljene mladiče, kako so se "vozili" po vodi in dovoljevali staršem, da so jih hranili. Potem sem jajca najdeval ves maj in tudi junija. Zadnje gnezdo z jajci sem našel 18.6., ko je bilo zneseno zadnje, šesto jajce. Torej lahko sklepamo, da ima črna liska dva zaroda, tudi C. Garrison omenja dva, medtem ko J. Gooders omenja dva ali tri zarode. Trije zarodi letno veljajo tudi za naše razmere, kajti če pomislimo, da so prva jaja izvaljena ob koncu marca, zadnja pa sem našel v drugi polovici junija, in da si mladiči sami iščejo hrano po dobrih treh tednih, tako da trenutno nevaleči partner nima prevelikih skrbi s prehrano mladičev, ampak

jih le vodi in skrbi za njihovo varnost, trije zarodi ne bi bili nikakršno presenečenje.

Valjenje

Valjenje traja 22 do 24 dni (E. T. GILLIAR, 1986). Medtem ko W. Makatsch, R. Arnhem, J. Hanzak navajajo 21 do 24 dni, pa C. König, W. Cerny in J. Felix navajajo 21-22 dni. Po mojih opažanjih se mladiči izvalijo na 22. do 23. dan. Valita oba partnerja, potem pa tudi oba skrbita za varnost in prehrano mladičev.

Kadar se približam gnezdju z valečo črno lisko, se ta umakne z gnezda ter se v bližnjem rastlinju oglašča in jezi na vsiljivca, ali pa se razburja na odprti vodni površini. Oglašata in razburjata se oba, vendar različno. Samec se običajno oglašča z ostrim piskajočim "psi" ali z nezvenečim "tp", samica pa glasno "lajajoče" z različnimi odtenki. Ko se od gnezda umaknem, se liska še nekaj časa jezi, kot bi si mrmrala - "ali se bo že spravil stran ali ne, ta nebodigatreba". Kmalu tudi to "prikrito" razburjenje potihne in vse spet teče po ustaljenem "voznem redu".

Mladiči

Mladiči se izvalijo v enem dnevu, včasih kakšen tudi kasneje, iz česar sklepam, da začne črna liska valiti z zadnjim jajcem, tudi predzadnjim ali celo že s predpredzadnjim. Popolnoma drugače pa meni C. Harrison, ki pravi, da začne črna liska valiti že s prvim ali z enim izmed naslednjih jajc. Če bi to držalo, bi morali redno videvati mlade črne liske v eni družini precej različnih velikosti, kar pa ni ravno običajno. Izvaljeni mladič je "piščanec", ki je praktično črn. Koža na glavi je rdeče obarvana, medtem ko je puh po glavi in vratu zlato rumen. Z rastjo postajo mladiči pepelnato temni, spredaj po grlu in vratu pa beli oziroma svetli, kar je tudi na daleč dobro vidno in človek takoj pomisli "le kaj je to za en bel ptič?"

Starša mladiče skrbno vodita in jih tudi hranita. Prinašata jim manjše živali in različne dele rastlin. Pri iskanju hrane se črna liska tudi potaplja, pri čemer je pod vodo tudi do pol minute. Mladiči plavajo po vodi za starši, ob svarilnem klicu pa negibno obstanejo med rastlinjem, kjer tudi večkrat neopaženi

čakajo na starše s hrano. Videl sem tudi, da se je mladič, ki je zaostal za drugimi, potopil in pod vodo preplaval več metrov, da se jim je približal. Nedvomno se je na vodi počutil ogroženega in se je odločil za varnejšo "podvodno" varianto. Glede na to, da ima črna liska mladiče dvakrat ali celo trikrat v letu, imamo praviloma priložnost opazovati

Foto 3. Jajca in mladiča črne liske v gnezdu - Draga (I. Božič)

Photo 3: Eggs and hatched chicks in Coot's nest - Draga (I. Božič)

mladiče dveh, treh zelo različnih velikosti. Tako vidimo številne družine črnih lisk s komaj izvaljenimi mladiči, kot tudi že napol ali v celoti osamosvojene mlade črne liske. Družine z mladiči se med seboj ne trpijo in se druga drugi očitno izogibajo. Če pa si le priplavajo preblizu, že z oglašanjem najavljajo, da so si preblizu, in če še to ni dovolj, pride do prepira in tudi preganjanja ali ravsanja. Seveda pa s tako "sostanovalko"

velika tukalica *Gallinula chloropus* že dolgo vleče "ta kratko".

Še v času, ko starša skrbita za mladiče in jih tudi hranita, si začnejo mladiči tudi sami iskati hrano, tako da so večkrat raztepeni po vodi. Prav prisrčno je videti, kako stara nese zalogaj in k njej hiti več mladičev iz različnih smeri hkrati, a je prvi seveda samo eden. Prve mladiče vidimo že po dvajsetem aprilu, potem pa ves maj, junija in tudi julija, ko v velikosti že dosežejo odrasle. Eden mojih zadnjih datumov opažanja mladičev črne liske je 15.7., ko sem opazoval družino črnih lisk z mladiči, starimi kvečjemu pet dni.

Mladiči se osamosvojijo po dveh mesecih, ko tudi že poletijo. Starši se ne zmenijo več zanje, ker imajo na skrbi njihove manjše bratce in sestrice.

PRIHODNOST

Črna liska, ki je še vedno splošno razširjena in tudi precej napadalna do nekaterih ptičjih vrst, ki si delijo skupen življenjski prostor, ima razmeroma negotovo prihodnost. Odvisna je od našega odnosa do nje, ki je vse prepogosto na različnih koncih Evrope vse prej kot pošten, poleg tega pa so vode že močno onesnažene in zastrupljene. S tem, ko se bo človek zamislil nad lastno prihodnostjo, se bo nehote zamislil tudi nad prihodnostjo črne liske in ravno v tem je nemara priložnost črne liske, da se ohrani.

LITERATURA:

ARNHEM, R., 1980: Der grosse Kosmos - Naturführer, Die Vögel Europas, Kosmos, Stuttgart.

BAUER, K.M., Bezzel, E., Blotzheim, U.N.G., 1981: Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 5, Wiesbaden.

BORM, L., GARMS, H., 1981: Živalstvo Evrope, MK, Ljubljana.

BOŽIČ, I., 1983: Ptiči Slovenije, Lovska zveza Slovenije.

CERNY, W., 1986: Welcher Vogel ist das?, Kosmos, Stuttgart.

FELIX, J., 1975: Vögel and Seen und Flüssen, Verlag Bertelsmann Ratgeberverlag, München, Guterloh, Wien.

FERGUSON, J., Willis, L.I., 1987: Vögel

Mitteuropas, Verlag München Wien Zürich.

GILLIAR, E.T., 1986: Ptiči, Mladinska knjiga, Ljubljana.

HEINZEL, H., FITTER, R. PARLOW, J., 1972: Pareys Vogelbuch, Verlag Paul Parey, Hamburg und Berlin.

GOODERS, J., 1990: Field Guide to the Birds of Britain & Europe, Kingfisher Books, London.

HANZAK, J., 1972: Vogeleier-Vogelnester, Verlag Kosmos, Stuttgart.

HARRISON, C., 1975: Jungvögel, Eier und Nester, Verlag Paul Parey, Hamburg und Berlin.

HARTERT, E., 1921-1922: Die Vögel der paläarktischen Fauna, Band III, Berlin, Verlag von R. Friedländer & Sohn. Autorisiert Nachdruck, 1969, Verlag von J. Cramer.

KÖNIG, C., 1967: Europäische Vögel, Band 2, Chr. Belser Verlag, Stuttgart.

MAKATSCH, W., 1969: Wir bestimmen die Vögel Europas, Verlag J. Neumann-Neudamm, Melsungen Basel Wien.

MAKTSCH, W., 1973: Die Vögel der Seen und Teiche, Verlag J. Neumann-Neudamm, Melsungen Basel Wien.

PAUL PAREY: Die Vogelwelt Europas und ihre Verberitung, Verlag Paul Parey, Hamburg und Berlin.

SOVINC, A., 1990: Ptice doline Drage pri Igu (Ljubljansko barje, Slovenija) v letih 1978-88 in naravovarstvena vprašanja, Varstvo narave 16, Ljubljana

POVZETEK

- gnezdenje črne liske v Dragi spremljam od leta 1981

- v tem času sem našel 41 gnezd, od teh 16 zasedenih

- črna liska gnezdi izključno na vodi

- gnezda v premeru merijo 30 do 40 cm

- nekatera gnezda so bolj ali manj jajčaste oblike

- globelica gnezda je običajno plitva ali pa je sploh ni

- graditev gnezda traja okrog 5-7 dni, včasih tudi več

- gnezdo je trdno in se večkrat ohrani čez zimo

- gnezdo je običajno iz trstja, rogoza, ločka in lokvanjev

- v gnezdu je od 6-9 jajc, najpogosteje 6 ali 7

- povprečna velikost jajc znaša 52,64x35,70 mm

- mladiči se običajno izvalijo v enem dnevu, včasih v dveh

- črna liska je v gnezdenju samotar in ne gnezdi z nikomer v neposredni bližini

- število črne liske v Dragi je bolj ali manj stalno (okvirno 12 parov)

SUMMARY

- nesting of the Coot *Fulica atra* at Draga has been monitored from 1981 onwards

- in this period, 41 nests were discovered, of these, 16 were occupied

- the Coot nests exclusively on water

- diameter of the nest ranges from 30 to 40 cm

- some nests are more or less egg-shaped

- the nest's cup is usually shallow, or completely absent

- nest building lasts from 5 to 7 days, sometimes even more

- nest is solidly built and often survives the winter

- nest is usually made of reed, rush sedge and water lilies

- nest contains 6 to 9 eggs, most often 6 or 7

- average size of eggs is 52.64x35.70 mm

- the young normally hatch in one day, sometimes two

- the nesting Coot is a recluse and does not tolerate anybody close by

- the number of Coot at Draga is more or less constant (approximately 12 couples)

Ivo A. Božič, Na jami 8, 61000 Ljubljana

Redke vrste ptic v Sloveniji v letu 1992

Poročilo Komisije za redkosti

Rare bird species in Slovenia in 1992

Rarities Committee Report

Andrej SOVINC

To je tretje poročilo o redkih vrstah ptic v Sloveniji. Osnovni seznam redkih vrst ptic je pripravila Komisija za redkosti pri Društvu za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije in je bil objavljen v *Acrocephalus* številka 58-59. Tu so navedeni tudi natančni podatki o opazovanih redkih vrstah, ki vsebujejo datum in kraj opazovanja, število osebkov, ime opazovalca in vir objave podatka. Ta seznam je bil nato dopolnjen s podatki za leto 1991 (SOVINC, 1993: 120-123), v tem prispevku pa so obravnavani zbrani podatki o redkih vrstah predvsem za leto 1992 in dopolnitve za pretekla leta.

Seznam redkih vrst za leto 1990 (KOMISIJA ZA REDKOSTI, 1993: 99-119) vsebuje spiske redkih gnezdečih in negnezdečih vrst ptic pri nas. Po navodilih evropskega združenja komisij za redkosti naj bi v prihodnje redke gnezdeče vrste obravnavali posebej, zato smo pri Komisiji za redkosti pripravili nov seznam redkih vrst ptic, ki je predstavljen na naslednjih straneh. Ta seznam ne vsebuje redkih gnezdk ali vrst, ki so pri nas redke le v določenem letnem obdobju (npr. pozimi).

Pri nekaterih vrstah, pri katerih v predhodnih poročilih o redkih vrstah niso bili navedeni natančnejši podatki o kraju in datumu opazovanja, številu osebkov avtorju in viru podatka, so navedeni tudi ti podatki. Opazovalce prosimo, da nam pomagajo pri zbiranju zapisov o redkih vrstah ptic s tega seznama.

Zapisi o redkih vrstah so predstavljeni na način, ki ga pojasnjuje naslednja legenda:

Legenda:

Legend:

- znanstveno ime vrste-SLOVENSKO IME
/(m,n);(o,p)/
scientific-Slovene name /(m,n);(o,p)/
- m število opazovanj (dogodkov) v zadnjih 50.letih, do vključno leta 1991,
number of records in the last 50 years, up to 1991;
- n število opazovanih osebkov v zadnjih 50.letih do vključno leta 1991; (1941-91),
number of birds in the last 50 years, up to 1991;
- o število opazovanj (dogodkov) v letu 1992,
number of records in 1992;
- p število opaženih osebkov v letu 1992,
number of birds in 1992;
- (m?,n?) število opazovanj (dogodkov) in opazovanih osebkov iz obdobja zadnjih 50.let (1941-91) še ni zbrano; številki v oklepaju ponazarjata število znanih dogodkov oziroma ugotovljenih osebkov,
number of records (m?) and birds (n?) from the last 50 years not collected yet; number in brackets refer to the number of already known records or birds;
- B zadnji znani podatki o vrsti so iz časa izpred 50.let; številka ob črki B ponazarja število opazovanj oz.

dogodkov,
recorded at least once between
1800 and 1949, but not subse-
quently; number shows the number
of records.

Podatki iz rubrik "m" in "n" so že
objavljeni v predhodnih poročilih o redkih
vrstah; glej *Acrocephalus* št. 58-58, str. 99-
119 in 120- 123.

Gavia immer-LEDNI SLAPNIK / (10?, 18?); (0,0)/
marec 1983, december 1983,

marec 1984,

februar 1987, vse Sečoveljske soline, št.
osebkov=?, Škornik et al., Var.nar. 1990:49-
99

11.12.-25.12.1982, Koprski zaliv, max. 8
osebkov, Škornik et al., Var.nar. 1990:49-99

31.12.1983, Izola-Piran, 1 kadaver, T.Makovec,
Falco 1987/3:21-22

17.03.1984, Izola-Strunjan, 1 kadaver,
T.Makovec, Falco 1987/3:21- 22

25.12.1988, Simonov zaliv-Strunjan, 1 kada-
ver, T.Makovec, Falco 1989/7-8:24-34

december 1989, v bližini Godoviča, 2 osebka
(ustreljena), P.Grošelj, pisno

Dopolnitev za leto 1991:

13.05.1991, Blejsko jezero, 1 osebek, B.Ru-
binič, Acr. 60:158

Gavia adamsii-RUMENOKLJUNI SLAPNIK
/ (2,2); (0,0)/

Fulmarus glacialis-LEDNI VIHARNIK B1

Puffinus yelkouan-ČRNOKLJUNI VIHARNIK
/ (2,1500); (1,2)/

09.08.1992, Portorož-morje, 2 osebka,
L.Božič, Acr., v tisku

Phalacrocorax pygmaeus-PRITLIKAVI KOR-
MORAN / (4,43); (0,0)/

Pelecanus onocrotalus-ROŽNATI PELIKAN B2

Plegadis falcinellus-PLEVICA / (6,8); (0,0)/

Dopolnitev za leto 1988:

25.04.1988, Cerkniško jezero, 1 osebek,
K.Kravos, v Kmecl, Rižner, Acr. 55-56:4-31

Phoenicopterus ruber-RDEČI PLAMENEC
/ (1,1); (0,0)/

Cygnus columbianus-MALI LABOD / (1,1);
(0,0)/

Cygnus cygnus-LABOD PEVEC / (2,3); (1, 1)/

02.01.-28.02.1992, Ptujsko jezero, 1 osebek,
L.Božič, v tisku

Anser brachyrhynchus-KRATKOKLJUNA GOS
/ (1,7); (0,0)/

Branta canadensis-KANADSKA GOS / (2,13);
(0,0)/

Branta leucopsis-BELOLIČNA GOS / (2,2);
(0,0)/

Branta bernicla-GRIVASTA GOS B2

Tadorna ferruginea-RJASTA GOS / (1,1); (0,0)/

Melanitta nigra-ČRNA RACA / (9,10); (1,1)/

14.12.1992, Požeg, 1 osebek, M.Vogrin, Acr.,
v tisku

Neophron percnopterus-EGIPTOVSKI JAS-
TREB B2

Aegypius monachus-RJAVI JASTREB B1

Circus macrourus-STEPSKI LUNJ B8

Accipiter brevipes-KRATKOPRSTI SKOBEČ
/ (1,1); (0,0)/

Buteo rufinus-RJASTA KANJA / (2,3); (0,0)/

Buteo lagopus-KOCONOGA KANJA / (? , ?);
(2,2)/

Dopolnitve za pretekla leta:

01-02.01.1981, Spuhlja, 1 osebek, B.Štum-
berger, pisno

01.01.1982, Markovci-Bukovci, 2 osebka,
B.Štumberger, pisno 17.01.1982, Dravsko
polje, 1 osebek, B.Štumberger, pisno

30.-31.12.1982, Markovci-Bukovci, 2 osebka,
B.Štumberger, pisno

januar 1984, Dravsko polje, 2 osebka,
F.Janžekovič, pisno

januar 1985, Markovci-Bukovci, 20 osebkov,

B.Štumberger, pisno

06.03.1985, Sorško polje, 3 osebek, T.Trilar, Acr.24:30

01.12.1986, Biš, 1 osebek, F.Janžekovič, Scopolia 19:1-59

21.02.1987, Rače, 1 osebek, M.Vogrin, Acr., 34:60

25.01.1992, Ptuj, 1 osebek, L.Božič, Acr. 55:187

27.12.1992, Moškanjci, 1 osebek, L.Božič, v tisku

Aquila pomarina-MALI KLINKAČ /(2,3);(0,0)/

Aquila clanga-VELIKI KLINKAČ /(3,3);(1,1)/

30.01.1992, Sečoveljske soline, 1 osebek, B.Rubinič, v tisku

Aquila heliaca-KRALJEVI OREL /(1,1);(0,0)/

Hieraaetus pennatus-MALI OREL B2

Falco eleonore-SREDOZEMSKI SOKOL /(1,1);(0,0)/

Falco cherrug-SOKOL PLENILEC /(3,3);(0,0)/

Dopolnilo za leto 1991:

20.05.1991, Rače, 1 osebek, M.Vogrin, v tisku

Porzana pusilla-PRITLIKAVA TUKALICA /(1,1);(0,0)/

Tetrax tetrax-MALA DROPLJA B4

Chlamydotis undulata-OVRATNIČARKA /(1,1);(0,0)/

Otis tarda-VELIKA DROPLJA B4

Haematopus ostralegus-MORSKA SRAKA /(?,?);(1,1)/

31.05.1992, Sečoveljske soline, 1 osebek, B.Rubinič, Acr. 60:161

Recurvirostra avosetta-SABLJARKA /(6,13);(2,3)/

04.02.1992, Rošnja, 1 osebek, M.Vogrin, Acr.52:87

09.05.1992, Ptujsko jezero, 2 osebk, L.Božič, Acr. 54:154

Burhinus oedicnemus-PRLIVKA /(2?,2?);(0,0)/

11.04.1981, Markovci, 1 osebek, B.Štumberger, Acr.8-9:42

06.07.1982, Ormož, 1 osebek, B.Štumberger, Acr.17-18/61

Cursorius cursor-PUŠČALSKI TEKALEC /(1,1);(0,0)/

Charadrius morinellus-SEVERNI DULAR /(1,1);(0,0)/

Glareola pratincola-RJAVA KOMATNA TEKALICA /(4,9);(1,1)/

30.05.1992, Cerknjsko jezero, P.Kmecl, K.Rižner, Acr. 54:154

Chettusia gregaria-STEPSKA PRIBA /(2,2);(0,0)/

Calidris canutus-VELIKI PRODNIK /(3,5);(3,3)/

15.02.1992, Sečoveljske soline, 1 osebek, P.Kmecl, K.Rižner, Acr.52:87

29.03.1992, Cerknjsko jezero, 1 osebek, P.Kmecl, K.Rižner, Acr.54:155

14.08.1992, Gajševsko jezero, 1 osebek, M.Vaupotič, Acr.60:58

Limicola falcinellus-PLOSKOKLJUNEC /(2,2);(0,0)/

Gallinago media-ČOKETA /(8,8);(1,1)/

01.05.1992, Cerknjsko jezero, 1 osebek, P.Kmecl, K.Rižner, Acr.56- 57:4-31

Limosa lapponica-PROGASTOREPI KLJUNAČ /(9,29);(1,1)/

31.05.1992, Sečoveljske soline, 1 osebek, B.Rubinič, Acr. 60:161

Numenius tenuirostris-TENKOKLJUNI ŠKURH B1

Tringa stagnatilis-JEZERSKI MARTINEC /(?,?);(?,?)/

Arenaria interpres-KAMENJAR /(9,11);(0,0)/

Phalaropus lobatus-OZKOKLJUNI LISKONOŽEC /(3,14);(1,1)/

17.07.1992, Ormoško jezero, 1 osebek, L.Božič, Acr.58-59:126

Phalaropus fulicarius-PLOSKOKLJUNI LISKONOŽEC /(1,1);(0,0)/

- Stercorarius pomarinus*-LOPATASTA GOVNAČKA / (2,3);(0,0)/
Dopolnilo za leto 1988:
22.10.1988, Markovci, 1 osebek, B.Štumberger, Acr., 58-59:127
- Stercorarius parasiticus*-BODIČASTA GOVNAČKA B3
Stercorarius skua-VELIKA GOVNAČKA B2
Larus genei-ZALIVSKI GALEB / (3,6);(0,0)/
Larus argentatus-SREBRNI GALEB / (?);(1,1)/
29.12.1992, Ptujsko jezero, 1 osebek, L.Božič, v tisku
Larus marinus-MORSKI GALEB / (1,1);(0,0)/
Larus hyperboreus-LEDNI GALEB B1
Gelochelidon nilotica-ČRNONOGA ČIGRA / (2,2);(3,4)/
02.06.1992, Cerknjsko jezero, 2 osebk, PKmecl, K.Rižner, Acr.56- 57:25
20.06.1992, Sečoveljske soline, 1 osebek, L.Božič, Acr.60:165
09.07.1992, Sečoveljske soline, 1 osebek, L.Božič, Acr. v tisku
Sterna caspia-KASPIJSKA ČIGRA / (11,27);(1,6)/
18.04.1992, Požeg, 6 osebkov, M.Vogrin, Acr., v tisku
Alca torda-MALA NJORKA B1
Fratrercula arctica-MORMON / (1,1);(0,0)/
Syrhaptus paradoxus-KOCONOGA STEPŠKA KOKOŠKA B3
Clamator glandarius-ČOPASTA KUKAVICA / (0,0);(1,1)/
02.-05.05.1992, izliv Dragonje, 1 osebek, L.Božič et al., Acr.58- 59:81-82
Nyctea scandiaca-SNEŽNA SOVA B2
Surnia ulula-SKOBČEVKA B1
Asio flammeus-MOČVIRSKA UHARICA / (4,5);(0,0)/
Dendrocopos syriacus-SIRIJSKI DETEL / (7,7);(0,0)/
Dendrocopos leucotos-BELOHRBTI DETEL / (5,5);(0,0)/
Dopolnilo za leto 1991:
13.05.1991, Bled, 1 osebek, B.Rubinič, Acr.60:168
Melanocorypha calandra-LAŠKI ŠKRJANEC / (1,1);(0,0)/
Calandrella brachydactyla-KRATKOPRSTI ŠKRJANEC / (2,30);(1,1)/
21.04.1992, Iščica, 1 osebek, D.Šere, Acr., v tisku
Motacilla citreola-RUMENOGLAVA PASTIRICA / (1,1);(0,0)/
Oenathe hispanica-ŠPANSKI KUPČAR / (5,6);(1,1)/
05.04.1992, Cerknica, 1 osebek, PKmecl, K.Rižner, Acr.55:176
Dopolnilo za leto 1981:
11.09.1981, Markovci, 1 os., B.Štumberger, Acr. 54:157
Zoothera dauma-GRAHASTI DROZG / (1,1);(0,0)/
Acrocephalus dumetorum-ROBIDNA TRSTNICA / (1,1);(0,0)/
Acrocephalus agricola-PLEVELNA TRSTNICA / (0,0);(1,1)/
29.08.1992, Cerknjsko jezero, 1 os. ujet, J.Gračner, v tisku
Sylvia hortensis-SVETLOOKA PENICA / (2,2);(0,0)/
Parus lugubris-ŽALOBNA SINICA / (2,3);(0,0)/
Pyrrhocorax pyrrhocorax-PLANINSKAVRANA / (1,2);(0,0)/
Sturnus roseus-ROŽASTI ŠKOREC / (6,48);(0,0)/
Passer hispaniolensis-TRAVNIŠKI VRABEC / (1,1);(0,0)/
Passer luteus-ZLATI VRABEC / (1,1);(0,0)/
Petronia petronia-SKALNI VRABEC / (1,1);(0,0)/

Carduelis flavirostris-SEVERNI REPNIK
/(?,?);(0,0)/

Loxia leucoptera-BELOPERUTI KRIVOKLJUN
/(2,2);(0,0)/

Loxia pytyopsittacus-VELIKI KRIVOKLJUN B1

Pinicola enucleator-SMREKOV KALIN B1

Plectrophenax nivalis-SNEŽNI STRNAD
/(?,?);(0,0)/

Calcarius lapponicus-LAPONSKI OSTRO-
GLEŽ / (5,5);(0,0)/

Emberiza leucocephala-BELOGLAVI STRNAD
/(?,?);(0,0)/

Emberiza rustica-GOZDNI STRNAD / (1,1);
(0,0)/

Emberiza pusilla-MALI STRNAD / (5,5);(0,0)/

15.11.1992, Studenci, 1 osebek, L.Božič, Acr.,
v tisku

Emberiza rutila-ŽAMETNI STRNAD / (1,1);
(0,0)/

POVZETEK

V tretjem letnem poročilu Komisije za redkosti (KRED) so predvsem podatki o redkih vrstah, zaznanih v letu 1992.

V letu 1992 sta bili ugotovljeni dve novi vrsti ptic za Slovenijo: čopasta kukavica *Clamator glandarius* in plevelna trstnica *Acrocephalus agricola*.

Komisija za redkosti je dosedaj obravnavala le poročila o prvič do tretjič ugotovljenih vrstah ptic za Slovenijo (odslej obravnava vsa poročila o redkih vrstah z gornjega seznama).

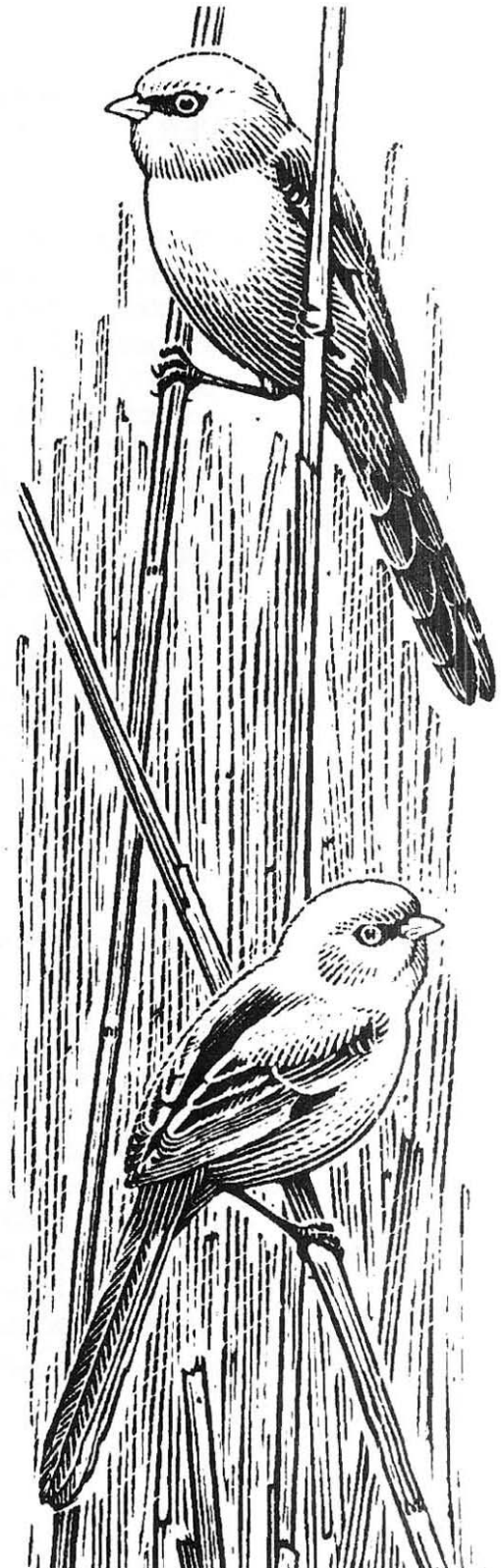
Komisija za redkosti je preučila 12 poročil o prvič do tretjič ugotovljenih vrstah ptic za Slovenijo za leto 1992. Od teh je potrdila 10 poročil, pri enem je potrebno še dodatno ekspertno mnenje, ni pa bilo potrjeno poročilo o vrtniku *Hippolais caligata* 12.9.1992 na Ormoškem jezeru.

SUMMARY

This is the third annual report of the Slovene Rarities Committee (KRED), dealing

mainly with the records made in 1992. From 12 records (only from the first to third observation of one species for Slovenia), 10 have been accepted. Highlights include two new species for Slovenia: Great Spotted Cuckoo *Clamator glandarius* and Paddyfield Warbler *Acrocephalus agricola*.

Andrej Sovinc, Pod kostanji 44, 61000 Ljubljana

Iz ornitološke beležnice

From the ornithological notebook

RDEČEGRLI SLAPNIK *Gavia stellata*
RED - THROATED DIVER - on February 20th,
 1994 at Strunjan

Dne 20.2.1994 sem se odpravil na štetje sivih čapelj in kormoranov v Strunjan. Ko sem preštel vse vodne ptice v zatoku, sem se odpravil na kratek sprehod ob morski obali. Nenadoma zagledam v vodi nenavadno svetel primerek slapnika. Hitro sežem po daljnogledu, vendar slapnika ni nikjer več. Nestrpno čakam, da se pokaže na površini. Čim ga zagledam, si natančno ogledam kljun, po katerem ugotovim, da gre za vrsto rdečegrlega slapnika *Gavia stellata*. Spoznal sem ga po privihanem kljunu in svetlih okencih na svetlo sivem hrbtu. Zelo sem bil vesel tega prvega srečanja z rdečegrlim slapnikom, saj sem do sedaj opazoval le primerke polarnih slapnikov. *Lenart Cencič, Spodnje Škofije 32/f, 66281 Škofije*

VRANJEK *Phalacrocorax aristotelis*
SHAG - 6 on November 8th, 1992 at Strunjan

Kljub temu, da precej redno hodim na slovensko obalo, sem vranjeka tam videl le enkrat. Z izleta na izlivu reke Mirne na Hrvaškem sva se 8.11.1992 z A. Vrezcem ustavila še v Strunjanu. Na bojah za gojenje školjk klapavic nedaleč od obale sva opazila deset kormoranov. Štirje so bili veliki *Phalacrocorax carbo*, v vseh drugih pa sva brez težav prepoznala vranjeko. Pet je bilo odraslih v zimskem perju, eden pa je bil spolno nezrel. *Borut Rubinič, Pražakova 11, 61000 Ljubljana*

VELIKA BOBNARICA *Botaurus stellaris*
BITTERN - on October 25th, 1993 at Lake Škale
 near Velenje

Dne 25.10.1993 sem v oblačnem vremenu obiskal Škalsko jezero pri Velenju. Pregledal sem že vso jezersko površino, ko sem na bližnjem ribniku zagledal zeleno-nogo tukalico *Gallinula chloropus*. Le ta je počasi izginjala v obrežnem trstičju. Začel sem ji slediti in iznenada sem zagledal "sedmo čudo" - veliko bobnarico. Stala je v značilni pozi v blatu na robu trstičevja. Dajala je podobo debelega trsa. Razen enkrat, ko je ulovila ribo, se sploh ni premaknila. Pri tem sem dobro videl njen rumeni kljun. Opazne so bile tudi njene svetle oči. Trebuh in hrbet je imela progast s svetlimi progami. Zaradi poznejšega ponovnega opazovanja velike bobnarice lahko sklepam, da velika bobnarica tu prezimuje. Veliko bobnarico je 10.12.1993 vnovič opazoval Miro Cerar. Naj dodam še, da sem bobnarico opazoval 30 minut, tukalice pa nisem več videl. *Denis Vengust, Rudarska 2/c, 63320 Velenje*

RJAVA ČAPLJA *Ardea purpurea*
PURPLE HERON - late appearance: one on
 November 9th, 1992 at Rače

Tudi 9.11.1992 so ribniki v Račah upravičili sloves naziva ornitološki naravni spomenik. Bilo je kaj videti. S svojo prisotnostjo je posebno pozornost vzbujala rjava čaplja. To je namreč zelo pozen podatek zanjo. Zasledil sem jo ob bregu Malega ribnika, kjer je mirno ždela vse dotlej, dokler me ni opazila. Takrat se je prestavila prek ribnika na jelševje. Čaplja je bila mladostna - prvoletni osebek. *Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas*

ČRNA ŠTORKLJA *Ciconia nigra*
BLACK STORK - observations at nest on the
 ground in a forest near Kamnik in 1993

Črna štokrlja, ki s svojim videzom spominja na eksotični ptičji svet, je v Evropi nevarno ogrožena, kar velja tudi za naše kraje, kjer lahko govorimo samo o gnezdenju posameznih parov. Zato je vsako srečanje s črno štokrljo še toliko bolj dragoceno, zanimivo in tudi nepozabno.

Dne 14.5.1993 me je lovec Jernej iz okolice Kamnika obvestil, da v njihovem lovišču Soteska v gozdu gnezdi črna štokrlja. Nad informacijo sem bil navdušen, kajti omenil je, da je gnezdo "na tleh". Tako smo si 17.5.1993 gnezdo ogledali in imeli smo kaj videti. Gnezdo, narajeno iz večjih in manjših vej ter mehko postlano s še zelenim mahom, smo našli v mešanem gozdu, kjer med listavci močno prevladuje bukev. Zgrajeno je bilo na večji skali sredi strmega pobočja; s spodnje strani je visoka več metrov, z zgornje strani pa je pristop h gnezdu preprost. Na gnezdu, ki leži na n.v. 650 m, je bila ena odrasla štokrlja, ki pa ni takoj odletela proč. Potem se je v zraku oglašala s pokanjem kljuna, pozneje pa sta obe stari jadrani v bližini. V gnezdu, ki meri kak meter v premeru, so bili trije ravno izvaljeni mladiči, zraven pa še dve jajci. Glede na kočljivost trenutka obiska smo se takoj umaknili od gnezda, tako da tudi teh dveh jajc nisem premeril.

Na naslednji obisk gnezda smo se odpravili 19.6.1993, ko je bilo že močno "obdelano" in o kakšnem svežem mahu ni bilo ne duha ne sluha. V gnezdu so bili štirje že kar veliki mladiči, delno tudi operjeni. Ob našem obisku so se razburjali, oglašali so se z godrnjanjem, pokali s kljuni in kljuvali, tako da sem imel "polne roke dela", preden mi jih je uspelo obročkati, kar je sploh prvič, odkar obročkamo ptiče v Sloveniji. Eden od mladičev je v razburjenju in v obrambo izbljuval napol prebavljeno ribo, kar je običajno pri mladičih male bobnarice. Na robu gnezda sem poleg mladičev našel še eno manjšo potočno postrv. Medtem ko so bili prvič komaj izvaljeni mladiči odeti v bel puh, so danes že operjeni s temno rjavim perjem.

Obisk ob gnezdu smo ponovili 29.6.1993, ko so mladiči v gnezdu stali, si urejali perje ipd. Opazili so naš prihod, polegli v

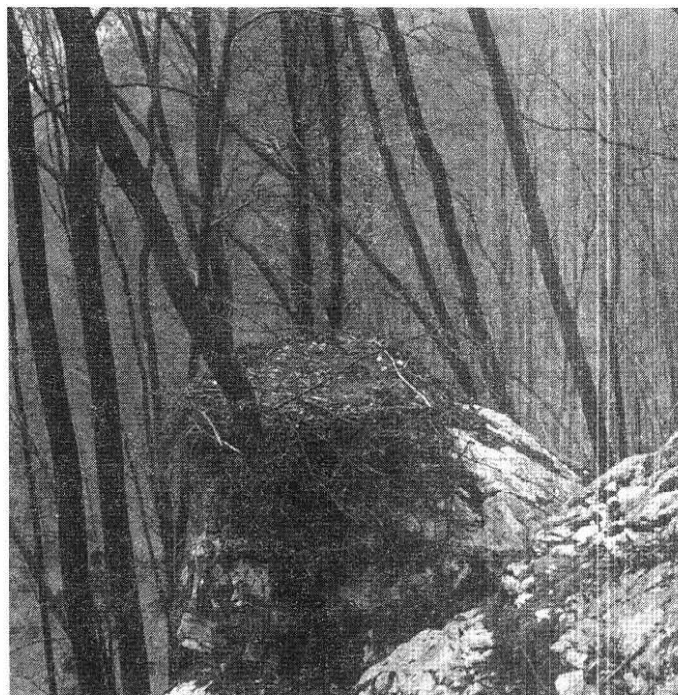

Foto 1: Gnezdo črne štokrlje, 22.3.1994 (Ivo A. Božič)
 Photo 1: Nest of Black Stork *Ciconia nigra*, March 22nd, 1994 (Ivo A. Božič)

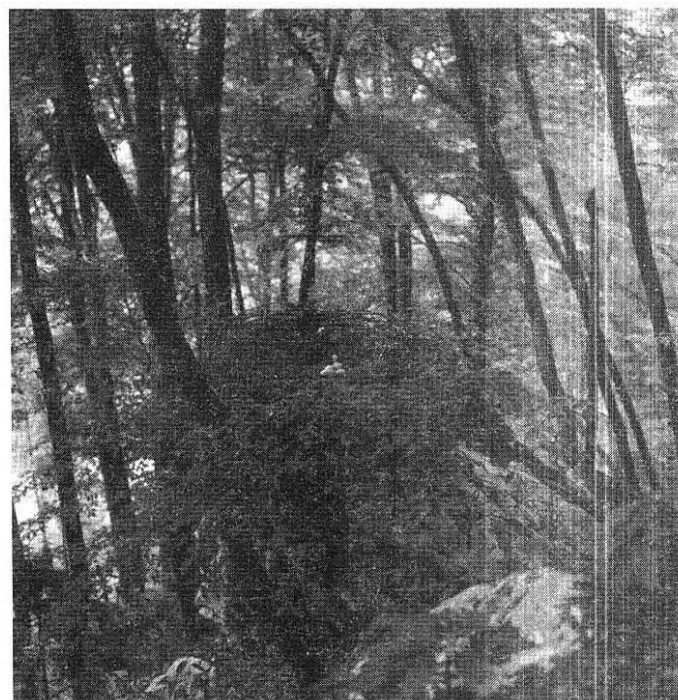

Foto 2: Gnezdo črne štokrlje s pravkar izvaljenimi mladiči, 17.5.1993 (Ivo A. Božič)
 Photo 2: Nest of Black Stork *Ciconia nigra* with just hatched chicks, May 17th, 1993 (Ivo A. Božič)

gnezdo in popolnoma obmirovali, čeprav smo se za tranutek zadržali ob gnezdu. Naslednjič smo si gnezdo ogledali 22.7., ko so bile na gnezdu štiri črne mlade štokrlje, popolnoma operjene z lepim, temno rjavim perjem, se urejale, občasno krilile s perutmi,

pri čemer je bilo gnezdože kar "premajhno". Prijatelj Jernej mi je pozneje povedal, da so mlade črne štorke zapustile gnezdo 27.7.1993, torej so bile v gnezdu dva meseca in deset dni. Vendar pa presenečenj še ni bilo konec. Kot so lovci izvedeli od bližnje domačinke, so se črne štorke speljale zvečer in ob 22. uri hrupno pristale (vse štiri!) na strehi njene hiše v dolini, kjer so potem ostale vse do jutranjih ur. Kaj se je pravzaprav dogajalo tisti večer, ostaja uganka. Pozneje mladih črnih štorke niso več videvali. Po opažanjih lovcev naj bi bilo gnezdenje v letu 1993 že tretje in upajmo, da ne zadnje.

Nikakor ne morem prezreti, kako so lovci v tem primeru nadvse skrbno bedeli nad gnezdom črne štorke, za kar jim gre vsa pohvala, saj si lahko le želimo, da bi bilo tako naravovarstveno osveščeni vedno in povsod. Ivo A. Božič, Na jami 8, Ljubljana

BELOLISKA *Melanitta fusca*, **ZIMSKA RACA** *Clangula hyemalis*
VELVET SCOTER - observations at Zbilje Reservoir and on the coast,
LONG-TAILED DUCK - female on November 29th, 1993 at Zbilje Reservoir

Kljub temu, da je bilo oblačno in mrzlo vreme, ali pa mogoče prav zato, je bil 29.11.1993 na Zbiljskem jezeru z ornitološke plati izredno zanimiv dan. Jezero je preletavala jata galebov, ki je štela okoli 150 rečnih galebov *Larus ridibundus* in 120 sivih galebov *Larus canus*, kasneje pa se jim je pridružil še prvoleten rumenonogi galeb *Larus cachinnans*. Na jezeru sta bila tega dne še dva polarna slapnika *Gavia arctica*, odrasel rdečegrli slapnik *Gavia stellata*, črnogrli ponirek *Podiceps nigricollis* in množica raznovrstnih rac, med katerimi so bili tudi zvonci *Bucephala clangula*, dolgo-repe race *Anas acuta*, konopnice *Anas strepera*, žvižgavke *Anas penelope* in druge. Neverjetna pestrost za to malo jezero pa se s tem še ni končala. Med pisano množico rac, lisk in ponirkov sem najprej opazil samico beloliske, hip zatem pa je na površje priplavala še nenavadno temno obarvana samica zimske race. Obe raci sta bili ves čas izredno aktivni in sem ju le nekajkrat videl na površju vodne gladine. Dodobra sem si ju lahko ogledal šele naslednjega dne, ko sta obe počivali na istem mestu kot dan prej. Ko je nekaj dni kasneje jezero obiskal še Al

Vrezec, je bila tam le še zimska raca.

Kljub temu, da ju na Zbiljskem jezeru po 30.11.1993 nisem več videl, pa sem se s tema dvema vrstama rac v tej zimi srečal še kar nekajkrat. Omenil bom le opazovanja beloliske na slovenski obali:

19.12.1993	4 os.- Sečoveljske soline
28.12.1993	7 os.- Sečoveljske soline
23.01.1994	7 os.- Sečoveljske soline
05.02.1994	4 os.- Sečoveljske soline
12.02.1994	4 os.- Sečoveljske soline

V vseh primerih so bile opazovane beloliske samice. Borut Rubinič, Pražakova 11, 61000 Ljubljana

ČRNA RACA *Melanitta nigra*
COMMON SCOTER - female on December 12th, 1993 at Lake Ptuj

Ob koncu društvenega ornitološkega izleta na staro strugo Drave pri Miklavžu 12.12.1993 smo trije udeleženci odšli pogledat še na Ptujsko jezero v Markovce. Razveselil nas je pogled na pisano množico vodnih ptic, predvsem rac, ki vsako zimo to jezero dobesedno zasedejo.

S teleskopom, ki je na večjih vodnih površinah nepogrešljiv pripomoček, smo med množico različnih vrst rac odkrili samico črne race. Ko smo že nameravali oditi, je priplavala bliže k bregu in se dalj časa potapljala. Naposled smo morali oditi, saj je nizko decembrsko sonce risalo vedno daljše sence. Franc Bračko, Gregorčičeva 27, 62000 Maibor

VELIKI ŽAGAR *Mergus merganser*
GOOSANDER - 2 pairs on November 27th, 1993 at Cerknjsko jezero

Dne 27.11.1993 sta me na Cerknjskem jezeru spremljala, glede na mojo "opremljenost", precej nezavidljiv mraz -10 stopinj Celzija ter dokaj močan in predvsem mrzel severni veter. Ko sem prišel skoraj do polovice zaledenelega jezera, sem v še nezaledenem oknu zagledal jato kakih 1000 rac. Ker so bile na lahko dostopnem Rešetu, sem jih lahko brez težav opazoval in tudi determiniral. Večino jate je sestavljalo kakih 900 mlakaric *Anas platyrhynchos*, med njimi sem opazil še štiri konopnice *Anas strepera*, samca žlicarice *Anas clypeata* in pet

zvoncev *Bucephala clangula*. Drugi, manjši del jate je bil sestavljen iz 32 čopastih črnih *Aythya fuligula* ter odrasle samice in zelo neizrazito obarvanega prvoletnega samca rjavke *Aythya marila*. Slednji raci sta me neizmerno razveselili. Ko sem se že skoraj odpravil proč, pa sem v daljavi, v smeri proti Dolenjim Blatom, opazil še štiri svetle pikice in, ne brez naprezanja, kasneje ugotovil, da je šlo za dva para velikih žagarjev *Mergus merganser*. Zanimivi dan so mi kasneje popestrili še trije (2 odrasla in en mlad) belorepci *Haliaeetus albicilla*, ki so nad jezerom stikali za hrano. *Borut Rubinič, Pražakova 11, 61000 Ljubljana*

ČRNI ŠKARNIK *Milvus migrans*
BLACK KITE - on May 17th, 1992 at Rakova jelša (Ljubljansko barje)

Črni škarnik je v Sloveniji, tako v gnezditvenem času kot tudi na preletu, precej redka ujeta. Dne 17.5.1992 sem opazoval ptice v Rakovi jelši na Ljubljanskem barju. Okoli 15.30 sem kakih 70-100 m visoko v zraku opazil ujedo. Po rahlo zarezanem repu in značilni temni barvi sem brez težav ugotovil, da opazujem odraslega črnega škarnika. Nad mano je krožil še kakih 10 minut, nato pa je odletel proti vzhodu. *Borut Rubinič, Pražakova 11, 61000 Ljubljana*

RJAVI ŠKARNIK *Milvus milvus*
RED KITE - early appearance: one on February 14th, 1993 at Drenov grič

Od obeh škarnikov, ki se tu pa tam pojavljata v Sloveniji, se rjavi verjetno pokaže še redkeje kot njegov črni sorodnik. Večinoma se to zgodi v času jesenskega ali spomladanskega preleta. Ko sem se 14.2.1993 že precej zadovoljen vračal iz Sečoveljskih solin, sem na avtocesti Ljubljana-Razdrto skozi okno avtomobila oprezal za kanjami, ki po navadi sedijo na žicah ob avtocesti. Okoli 17.30, ko smo se že skoraj pripeljali do cestninske postaje pri Drenovem griču, sem na ograji avtoceste opazil ujedo. V tistih nekaj trenutkih, ko sem jo opazoval, sem si najbolj zapomnil ugreznjen rep, pa čeprav je bil zaprt, zelo dolge špičaste peruti, rdeče rjavo perje in nekoliko svetlejšo glavo. Po teh značilnostih sem ujedo zlahka determiniral za rjavega škarnika. *Borut Rubinič, Pražakova 11, 61000 Ljubljana*

BELOREPEC *Haliaeetus albicilla*
WHITE-TAILED EAGLE - observations from Lake Ormož: an adult on December 12th, 1992, and again on February 5th, 1993, two adults on February 20th, 1993 and second year bird on November 26th, 1993

V mrzlem jutru dne 27.12.1992 smo opazovali belorepca pri Ormoških lagunah. Belorepec je pridrsel iznad sestoja dreves pri vhodu v lagune, nas preletel in naredil krog nad jezerom. Nato se je obrnil in izginil nekje za zadnjo laguno. Po povsem belem repu smo prepoznali odrasel primerek.

Dne 5.2.1993 sem z J. Smoletom opazoval odrasel primerek belorepca, ki je preletel jez Ormoškega jezera, se spustil tik nad gladino jezera, se nato ponovno dvignil in odletel na hrvaško stran. Z gladine ni ničesar pobral, je pa napravil preplah med številnimi racami.

Dne 20.2.1993 sem z B. Štumbergerjem in B. Rubiničem opazoval dva (2) odrasla belorepca, ki sta krožila nad gozdom JV od Ormoških lagun. Po tem datumu ga v Ormožu nisem več videl.

Tik pred pisanjem tega prispevka pa sem opazoval belorepca še enkrat. Dne 26.11.1993 je en drugoletni osebek krožil nad našo hišo na Studencih pri Mariboru, nanj pa me je opozoril D. Denac. Rep je imel bel, vmes pa je bilo še nekaj rjavih peres. Na spodnji strani peruti je imel izrazito belo črto. Belorepca sva opazovala približno deset minut, toda ker ga je pričela preganjati poljska vrana *Corvus frugilegus*, je odletel. *Luka Božič, Pintarjeva 16, 62000 Maribor*

PEPELASTI LUNJ *Circus cyaneus*
HEN-HARRIER - 3 males on April 23rd, 1994 near Rače

Nedelja 23. aprila 1994 je bil eden tistih čudovitih dni, ko je greh ostati v hiši. Z ženo Marijo sva si privoščila zgodnjepopoldanski kolesarski izlet po poljskih poteh v okolici Rač. Zvočna spremljava kolesarjenju so bili škrjanci, ki so neumorno prepevali, in pribe s svojimi klici. Kakšnih drugih ptičev, z izjemo nekaj sivih vran in osamljene postovke, ni bilo opaziti. Med krajema Brunšvik in Brezula pa se je iz pšenice ob kolovozu dvignil najprej eden, takoj nato pa še drugi siv ptič s črnimi konicami peruti. Ker pepelasti lunji na Dravskem polju niso

pretresljiva redkost, saj jih lahko opazujemo skoraj vsako zimo, identifikacija ni bila vprašljiva. Bila sta dva samca pepelastega lunja. Presenetil pa me je razmeroma kasen datum opazovanja. Medtem je Marija opazila še enega takšnega ptiča, na drugi strani ceste. Ker sva imela čas, sva si lahko privoščila daljše opazovanje. Ptičem pa se očitno tudi ni nikamor mudilo. V značilnem slogu so vsi trije vzletali in pristajali ter si iskali hrano po poljih. Po približno desetih minutah opazovanja, ko niso pokazali nobene želje, da bi poleteli v kako določeno smer, sva se odpeljala midva. *Andrej Šorgo, Ptujška 91, 62327 Rače*

RIBJI OREL *Pandion haliaetus*

OSPREY - on April 5th, 1992 at Ljubljansko barje

Sončen, a občasno tudi rahlo deževen, torej pravi spomladanski dan me je 5.4.1992 privabil na običajen pregled Ljubljanskega barja. V grmovju je že pelo kar lepo število vrbjih listnic *Phylloscopus collybita*, po poljih in travnikih je bilo slišati spomladansko pesem velikih škurhov *Numenius arquata*, z enega izmed dreves pri Kozlarjevi gošči pa je zletela prva smrdokavra *Upupa epops*. Pa vendar mi je ta dan minil predvsem v znamenju ujed. V okolici Kozlarjeve gošče me je presenetilo ogromno število navadnih postovk *Falco tinnunculus*, ki sem jih naštel kar petindvajset (25), in samica skobca *Accipiter nisus*. Nizko nad tlemi so se, išoč plen, spreletavali rjavi *Circus aeruginosus* in pepelasti lunji *Circus cyaneus*, na enem od dreves je posedal odrasel kragulj *Accipiter gentilis*. Glavno presenečenje pa me je čakalo malo naprej, ob kanalu Peščenku, ko sta me, v presledku kakih dveh minut, preletela dva ribja orla. Za konec, kot da že ne bi bilo dovolj, pa me je visoko v zraku presenetila še bela štoklja *Ciconia ciconia*. *Borut Rubinčič, Pražakova 11, 61000 Ljubljana*

RDEČENOGA POSTOVKA *Falco vespertinus*

RED-FOOTED FALCON - 4 females and 2 males on 17th April, 1994 at Ig near Ljubljana

Dne 17.4.1994, malo pred poldnevom, sem na Ljubljanskem barju, severno od Iga, na žici lokalnega daljnovoda opazil majhno ujedo s sivim lisastim hrbtom, svetlo rumeni-

mi lici in temno masko okrog oči. S teleskopom sem iz avtomobila ugotovil, da gre za samico rdečenoge postovke. Pozneje se je presedla še bliže k meni. Ko se je razprla, sem videl tudi sivo progast rep. Na kakih 30 m sem pri dvajsetkratni povečavi lepo videl oranžno rdeče noge, oranžen koren kljuna in rjasto teme. Med dvajsetminutnim opazovanjem se je obrnila tudi proti meni, tako da sem videl svetlo rumen trebuh brez omembe vrednih lis ali peg. Ker sem pozneje opazil še eno ptico, sem se vrnil k žici in videl tudi samca rdečenoge postovke, s temno sivim hrbtom, svetlo sivim trebuhom in prav tako oranžno rdečimi nogami. Hkrati sem opazil še več osebkov iste vrste. Naenkrat sem videl štiri samice in dva samca. Občasno se je katera od ptic spustila na zorano njivo. Z avtomobilom sem se eni od samic približal na dvajset metrov. Ko pa sem jo hotel fotografirati, je odletela. Čez kako uro rdečenogih postovk na tem mestu ni bilo več. *Peter Legiša, Pod brezami 34, 61101 Ljubljana*

MALI SOKOL *Falco columbarius*

MERLIN - male on November 26th, 1993 at Lake Šoštanj

Dne 26.11.1993 sem bil na obhodu Šoštanjanskega jezera. Tla je pokrivala 10-centimetrska snežna odeja in vidljivost ni bila najboljša. Ravno sem nehal šteti mlakarice. Pogledal sem proti nebu in zagledal "malega škrjančka", ki je le nekaj metrov nad mano hitro drsel po zraku. Med letom ni zamahoval s perutmi. Mislil sem, da je sokol škrjančar, vendar ni imel značilnih rdečih hlačnic in bil je manjši. Po trebuhu je imel na umazano beli podlagi temne vzdolžne proge. Zgoraj je imel sivkasto perje. Letel je v značilni sokolji pozi. Opazoval sem ga približno 40 sekund. S pomočjo L. Božiča sem ugotovil, da sem opazoval samca malega sokola. *Denis Vengust, Rudarska 2/c, 63320 Velenje*

SOKOL PLENILEC *Falco cherrug*

SAKER - on May 20th, 1991 at Rače

Po štiridnevem deževju je 20.5.1991 že drugi dan sijalo sonce. Zaradi tega je bilo povsem upravičeno pričakovati večji vpad selivk, ki jih je prej zadrževalo slabo vreme. Da bo ta teorija držala, me je že zjutraj prepričala jata črnih hudournikov *Apus apus* na Dravskem polju s kakimi 1500 osebki.

Toda kljub vsemu se je tisto pravo dogajalo šele popoldne, ko sem v Račah opazoval kar sedem vrst ujed, in to tako rekoč z iste stojne točke. Sprva sem se čudil kar trem (3) južnim postovkam *Falco naumanni*, nekaj minut kasneje pa še bolj sokolu plenilcu. Da bi bilo presenečenje še večje, je letel le dobrih 30 metrov stran, da je bila dobro vidna rjava zgornja stran, motno rumena glava, zelo svetla spodnja stran s temnejšim sprednjim robom peruti (od spodaj), česar ni bilo mogoče prezreti, saj je letel podobno kot lunj le nekaj metrov nad oljno repico. Lahko bi rekel, da je tudi večji od sokola selca *F. peregrinus*, ki sem ga opazoval že sedemkrat. Glede na pozni datum je po vsej verjetnosti šlo za spolno nezrel osebek. *Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas-Slivnica*

KOSEC *Crex crex*

CORNCRAKE - singing male on June 18th, 1992 in the vicinity of Snežnik (1062 m)

Dne 18. junija 1992 sva s prijateljem Grošljem opazovala ptiče po hriboviti pokrajini v okolici Snežnika. Največ časa sva posvetila slegurjem *M. saxatilis*, ki so že speljali svoje mladiče. Na travnati košenini malo pod Suhim vrhom (1062 m) sva zaslišala nama dobro znano petje kosca. V zvezi s tem ptičem naju ni toliko presenetila nadmorska višina (v Sloveniji je bil kosec že večkrat ugotovljen na tej ali podobni nadmorski višini), ampak čas njegovega petja. V dobri uri najinega zadrževanja v prebivališču kosca je pel v naslednjih časovnih intervalih: ob 14.20 min., 14.26 min., 15.09 min., 15.20 min., 15.25 min. in 15.35 minut. Ta podatek sem zapisal zato, ker je npr. na Ljubljanskem barju še pred dobrimi petnajstimi (15) leti kosec zelo pogosto pel tudi čez dan, dandaneš pa ga v glavnem slišimo samo ponoči. *Dare Šere, Langusova 10, 61000 Ljubljana*

ČRNA LISKA *Fulica atra*

COOT - unusually coloured bird on September 3rd, 1992 at Rače

Na ribniku Gajič v Račah se je 3.9. 1992 nabrala pisana družčina najrazličnejših plovcev. Pri preštevanju lisk (bilo jih je 61) pa sem opazil, da je ena precej nenavadna. Po

končanem štetju sem se znova vrnil k njej, da bi si jo podrobneje ogledal. Bila je povsem siva, le glavo je imela nekoliko temnejšo. Vsi drugi morfološki znaki so se ujemali z opisom odrasle liske (beli čelni ščit, rdeče oko). *Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, Orehova vas*

BELI PRODNIK *Calidris alba*

SANDERLING - 5 on September 4th, 1993 at Sečoveljske soline

Dne 4.9.1993, ko sem poln pričakovanj prišel na Sečoveljske soline, se je obetal čudovit dan. Seveda sem se najprej odločil, da bom pregledal novejši del, ki je posebej v času preleta pobreznikov najbolj zanimiv. Ko sem opazil kar čedno jatico prodnikov, sem se nemudoma lotil determinacije. Prva vrsta, ki sem jo uzrl skozi teleskop, je bil mlad beli prodnik, česar sem se zelo razveselil. Ko sem pregledal še preostali del jate in ugotovil, da šteje približno 70 malih *Calidris minuta*, 5 spremenljivih *Calidris alpina*, enega srpokljunega *Calidris ferruginea* in poleg prej omenjenega belega prodnika še štiri (4) druge, sem se odločil, da bom poskusil vsaj še kakšnega od njih tudi fotografirati. Moram reči, da mi je to kasneje, sicer ne brez truda, tudi uspelo. Ko sem se belemu prodniku približal na kakih 6 metrov, sem seveda z veseljem začel pritiskati na sprožilec. Ker pa tak pritisk na moji stari "practici" ne ostane preslišan, je prodnik ob pritisku na sprožilec vsakič nemalo trznil, tako da sem dobil same nejasne slike. Na mojo veliko srečo pa me je med fotografiranjem preletelo hrupno športno letalo, kakršnih na solinah, predvsem poleti, ne manjka. Ker je bil prodnik hrupa letalskega motorja očitno vajen, se ga ni prav nič ustrašil, jaz pa sem medtem lahko veselo pritiskal na sprožilec, ki ga prodnik sedaj seveda ni slišal. O kasnejšem opazovanju velikih prodnikov *Calidris canutus*, progastorepem kljunaču *Limosa lapponica*, ki ga je popestrila še prisotnost črne prosenke *Pluvialis squarata*, in o močnem nalivu, ki me je tedaj vztrajno spremljal, pa drugič. *Borut Rubinič, Pražakova 11, 61000 Ljubljana*

NAVADNA PROSENKA *Pluvialis apricaria*

GOLDEN PLOVER - 6 on November 2nd, 1993 at Sečoveljske soline

Ko sem se rahlo deževnega novembra dne odpravil v Sečoveljske soline,

sem vedel, da ne bom prišel zastoj. Že med prečkanjem železnega mostu, ki povezuje med seboj delujoči in opuščeni del solin, sem opazil veliko jato pobrežnikov, ki so se prehranjevali v napol praznem solinarskem bazenu. Naštel sem približno 150 spremenljivih prodnikov *Calidris alpina*, med njimi tudi 3 male prodnike *Calidris minuta*, ki v tem času niso ravno pogosti, kakih 300 prib *Vanellus vanellus*, 9 škurhov *Numenius arquata*, 120 rdečenogih martincev *Tringa totanus*, 10 zelenonogih martincev *Tringa nebularia* in enega črnega martinca *Tringa erythropus*. Za nameček pa je med to pisano množico bredla po blatu še samica duplinske gosi *Tadorna tadorna*. Ko sem se že proti popoldnevu vračal po drugi strani solin proti Seči, sem v enem od večjih solinarskih bazenov opazil 6 navadnih prosenk *Pluvialis apricaria*, ki so mirno ždele sredi velikega bazena. Kljub temu, da so vse pribe in tudi trije beločeli deževniki *Charadrius alexandrinus*, ki so bili med njimi, že zdavnaj odleteli, se prosenke zame sploh niso zmenile in so mirno spale naprej. Ko sem se jih dodobra nagledal in ugotovil, da so vse prvoletne ptice v zimskem perju, sem se odpravil domov in izmučene prosenke prepustil počitku. Na koncu naj omenim še to, da so njihove sorodnice črne prosenke *Pluvialis squarata* v Sečoveljskih solinah dokaj običajne gostje, tako poleti kot pozimi, medtem ko se navadne prosenke razen na Ljubljanskem barju, kjer so spomladi dokaj redni preletniki, povsod drugod po Sloveniji in še posebej na Obali pojavljajo zelo poredkoma. In še datum: 2.11.1993. Borut Rubinič, Pražakova 11, 61000 Ljubljana

NAVADNA PROSENKA *Pluvialis apricaria*
GOLDEN PLOVER - observations from
 Ljubljansko barje in 1992/93

Navadna prosenka velja v Sloveniji za precej redkega, predvsem spomladanskega preletnika. Redno se vsako pomlad pojavlja le na Ljubljanskem barju in verjetno tudi na Cerknjskem jezeru, povsod drugod v Sloveniji pa je le naključen preletni gost. Za boljše poznavanje vrste in njenega statusa na Ljubljanskem barju sem v tem kratkem članku predstavil nekaj lastnih opazovanj te vrste pri Iški Loki. Vsa opazovanja so iz let 1992 in 1993, z izjemo enega aprilskega pa so vsa iz meseca marca:

1.)	5.3.1992	4 os.
2.)	6.3.1992	6 os.
3.)	24.3.1992	88 os.
4.)	25.3.1992	13 os.
5.)	26.3.1992	3 os.
6.)	27.3.1992	21 os.
7.)	28.3.1992	26 os.
8.)	29.3.1992	70 os.
9.)	31.3.1992	1 os.
10.)	10.3.1993	5 os.
11.)	14.3.1993	2 os.
12.)	26.3.1993	9 os.
13.)	12.4.1993	1 os.

Borut Rubinič, Pražakova 11, 61000 Ljubljana

SLOKA *Scolopax rusticola*

WOODCOCK - on October 31st, 1993 at
 Ljubljansko barje

Dne 31.10.1993 me je med ornitološkim obiskom Ljubljanskega barja spremljal zanimiv dan. Kot običajno sem se odpravil na predel, ki je predvsem v času ptičjega jesenskega in spomladanskega preleta, pa tudi kar se tiče prezimovanja, lahko neverjetno zanimiv. To je predel vzhodno od Iške Loke in severno od Iga, ki ga na vzhodu razmejuje reka Iščica, po njegovi sredini pa je speljana za marsikaterega ptiča zelo nevarna in večkrat celo usodna Ižanska cesta. Kot običajno je po nedavnih poplavah, ki so terjale življenje na tisoče krtic, voluharic, miši in rovk, namočena polja in travnike preletavalo več kot dvajset (20) kanj *Buteo buteo*, na poljih je ždelo 12 sivih čapelj *Ardea cinerea*, ki so tu in tam še vedno goltale premočena, že na pol razpadajoča trupelca malih sesalcev, travnike pa je preletelo tudi pet velikih belih čapelj *Egretta alba*. Kljub 50 pribam *Vanellus vanellus*, ki so bile tu zgolj kot ostanek nedavnega slabega vremena, ki jih je prisilil, da so se spustile na barjanska tla, pa je dan minil v bolj ali manj zimskem ozračju. Na žici visokega daljnovoda je čepel odrasel sokol selec *Falco peregrinus*, v dokajšnjih jatah pa so na ogolelih vejah obvodnih dreves že posedale prve brinovke *Turdus pilaris*, vinski drozgi *Turdus iliacus*, pinože *Fringilla montifringilla*, čizki *Carduelis spinus* in brezovčki *Carduelis flammea*. Ko sem se približal strugi Iščice, mi je izpod nog zletela rjavkasto obarvana ptica z dolgim kljunom. Takoj sem spoznal,

da sem za skromen trenutek videl sloko, tokrat šele drugič v življenju. Očaran od kratkega srečanja sem se napotil naprej in na enem izmed številnih polj opazil še sivo vrano, ki je s svojo temnostjo pritegnila mojo pozornost. Po nekajminutnem opazovanju sem prišel do zaključka, da je vrana gotovo križanec med sivo *Corvus cornix* in črno vrano *Corvus corone*, s kakršnim sem imel tu in v tujini že večkrat opravka. S tem se je zame zaključil ta vsekakor zanimivi dan. Borut Rubinič, Pražakova 11, 61000 Ljubljana

LOPATASTA GOVNAČKA *Stercorarius pomarinus*

POMARINE SKUA - 2 from October 22nd to November 1st, 1988 at Lake Ptuj

Dne 22.10. 1988 sem se v srh vzbujačem, oblačnem vremenu tik pred temo že s prižganimi lučmi avtomobila peljal na jez v Markovcih. Kar skozi okno avtomobila sem zagledal dve temno rjavi govnački, ki sta tik jezcu mirno plavali proti meni. Zaradi bližine sploh nisem dvignil daljnogleda, le šipo sem odprl, da bi ju bolje videl. Po dveh, mogoče treh minutah sta ptici vzleteli, vendar pa tistih tako značilnih repnih peres kratko malo ni bilo videti. Le pri eni od teh dveh mladostnih ptic sta se sredi repa kasneje pokazala kratka lopatasta štrclja.

Naslednji dan, 23.10., sem na zanimivo opazovanje v Markovcih opozoril F Bračka, F Brandnerja in W. Stanija. Slednja sta na podlagi izkušenj z Islandije dokončno determinirala govnački za lopatasti *Stercorarius pomarinus*. Govnački sta se na jezeru zadrževali še 30.10. (en osebek) in 1.11. (dva osebka).

Po seznamu dotedaj ugotovljenih ptic Slovenije s pregledom redkih vrst je to drugi podatek opazovanja te vrste v zadnjih 50-ih letih. Borut Štumberger, 62282 Cirkulane 41

ČRNONOGA ČIGRA *Gelochelidon nilotica*
GULL-BILLED TERN - on July 9th, 1992 at Sečoveljske soline

Še ena zanimivost, ki jih sicer letos v Sečoveljskih solinah ni primanjkovalo.

Dne 9.7.1992 smo jo srečali v aktivnem delu solin. Med hojo po enem izmed številnih blatnih nasipov (Cavalerra) smo zaslišali neznano in naglo bližajoče se

oglašanje. Nekoliko je spominjalo na glasove, ki jih včasih spuščajo rumenonogi galebi *Larus cachinanns*. Takoj nato sem zagledal veliko čigro galebje postave, z dolgimi, širokimi perutmi, črno čepico in močnim črnim kljunom. Preletela nas je povsem nizko, da so se lepo videle črne noge. Takoj sem prepoznal črnonogo čigro. Srečanje ni trajalo dolgo, saj je že v naslednjem trenutku izginila onkraj Dragonje. Kljub temu je J. Smoletu uspelo napraviti fotografijo, na kateri se čigra sicer vidi, vendar posnetek ni najboljši.

Čez približno eno uro smo črnonogo čigro opazovali še ob kanalu Pichetto. Skupaj z navadnimi čigrami *Sterna hirundo* smo jo zagledali nad enim izmed odprtih bazenov, takoj nato pa je odletela daleč nad odprto morje. Ko sem jo komaj še lahko spremljal skozi teleskop, se je obrnila in se pričela vračati. Preletela je plitvino ob ustju Dragonje in letela po reki navzgor. Nato sem jo izgubil izpred oči.

Čeprav smo se potikali po solinah še precej časa, črnonoge čigre kljub iskanju nismo več izsledili. Luka Božič, Pintarjeva 16, 62000 Maribor

BELOLIČNA ČIGRA *Chlidonias hybrida*
WHISKERED TERN - observations from Lake Ormož in 1993

Po skoraj triletni odsotnosti sem se spomladi 1993 ponovno srečal z beloličnimi čigrami. Vsa tri opazovanja izvirajo z Ormoškega jezera, ki je zaradi svojega plavajočega rastlinja zanje tudi najprimernejše.

Dne 15.5. smo opazovali šest (6) osebkov, ki so letali nad gladino jezera, skupaj s približno 1000 črnimi *C. niger* in štirimi (4) beloperutimi čigrami *C. leucopterus*. Kasneje so sedele na suhi veji sredi jezera in odganjale črne čigre, ki so se skušale usesti na vejo.

Dne 10.6. sva z J. Smoletom zjutraj opazovala deset (10) beloličnih čiger, ki so letele tik nad vodo po toku navzgor, nato pa še enajst (11) osebkov na koncu jezera. Skupaj z eno črno čigro so letale tik nad gladino in lovile žuželke. Čez dve uri sva opazovala pet beloličnih čiger, v letu čez laguno. Skupno je bilo ta dan opazovanih vsaj 21 osebkov.

Dne 8.7. sem opazoval tri (3) osebke na

začetku jezera. Letali so nad plavajočim rastlinjem. Luka Božič, Pintarjeva 16, 62000 Maribor

SREDNJI DETEL *Dendrocopos medius*
MIDDLE SPOTTED WOODPECKER - at Lake Šoštanj on October 31st, 1993

Dne 31. 10. 1993 sem se mudil na Šoštanjskem jezeru, kjer sem opazoval ptice. Ni preteklo veliko časa po mojem prihodu, ko sem zaslišal trkanje na drevesu, ki ima korenine v vodi. Izvlekel sem daljnogled in zagledal detla, ki je kakšne štiri metre od mene tolkel po deblu. Glavo mu je pokrivala rdeča kapa, črta na licih pa se ni stikala s sivkastim kljunom. Ko sem se mu skušal približati, je odletel. Tako mi je ta naš manj številni detel popestril oblačen oktobrski dan in domov sem se vrnil poln dobrih vtisov. Denis Vengust, Rudarska 2/c, 63320 Velenje

SKALNA LASTOVKA *Ptyonoprogne rupestris*
CRAG MARTIN - nest found under railway bridge on June 9th, 1993 at Kanal ob Soči (only around 100 metres a.s.l.)

Dne 9. junija 1993 sva z Janezom Gregorijem nad Kanalom ob Soči, v bližini hidroelektrarne pri vasi Ajba, v zraku opazila skalno lastovko. Po krajšem postanku sva ugotovila, da se nad Sočo spreletavata pravzaprav dve lastovki in tu in tam izgineta za viaduktom železnice nad Sočo. Kasneje sva na tem betonskem železniškem mostu opazila gnezdo mestne lastovke in gnezdo skalne lastovke, ki je bilo zgoraj "odprto". Slednje sta kar pogosto obiskovala oba starša; skalna lastovka se je vsakič sklanjala v gnezdo tako, kot da bi hranila mladiče.

To gnezdo je zanimivo zato, ker do sedaj v Sloveniji še nismo našli gnezda skalne lastovke na mostu oz. viaduktu.

Za nas pa je zanimiv tudi podatek o nadmorski višini tega gnezda, t.j. 100 m, kar pa ni tako običajno, saj različni viri navajajo, da v alpskih deželah gnezdi med 300 in 2100 metri nadmorske višine. V Sloveniji so bila do sedaj najdena gnezda med 500 in 1000 n. m. višine. Dare Šere, Langusova 10, 61000 Ljubljana

KRATKOPRSTI ŠKRJANEC *Calandrella brachydactyla*

SHORT-TOED LARK - singing male on April 21st, 1991 at Ljubljansko barje

Dne 21. aprila 1991 sem se že vračal z redne opazovalne poti od "brvi" proti "železnemu mostu" čez Iščico na Ljubljanskem barju. Vreme je bilo oblačno in rahlo je rosilo. Ta dan vse do trenutka, ko sem moral stopiti iz avta, ni bil nič posebnega. V zraku sem zaslišal in zagledal pojočega kratkoprstega škrijanca. Po petju in vedenju me je spominjal na "tiste" z rta Kamenjak, kjer so zelo številni na gnezdenju. Njegovo petje je zelo kratko in delno podobno repaljščicinemu, značilno pa je, da med petjem stopničasto leti in se po "stopnicah" dviga v nebo. Kljub temu, da se je ta opazovani in poslušani kratkoprsti škrijanec tako vedel, mislim, da je bil še na preletu. Dare Šere, Langusova 10, 61000 Ljubljana

MODRA TAŠČICA *Luscinia svecica*

BLUETHROAT - young birds trapped at Vrhnika, Ljubljansko barje and Cerknjsko jezero in 1992

Dne 5. avgusta 1992 se je na ornitološki postaji na Vrhniku ujela v mrežo mlada modra taščica, ki je bila še "grahasta" kot npr. rdeča taščica *E. rubecula* ali mali slavec *L. megarhynchos* v mladostnem perju. Da je bila "grahasta", je v poročilu zapisal naš obročkovelec Brane Lapajna, ki je med drugim omenil tudi to, da je imela modra taščica tudi do dobre polovice oranžno obarvana repna peresa. Še bolj pa me je presenetilo obvestilo obročkoveca Jožeta Dolinška, ki je 9. avgusta 1992 v trstičevju pri Škofljici na Ljubljanskem barju ujel še mladostno "grahasto" obarvano modro taščico, ki jo je označil kot mladič (ml). Na preletu ali ob selitvi modra taščica ni pogosta oz. številna. Po do sedaj znanih podatkih smo modro taščico na selitvi ujeli od sredine avgusta pa tja do sredine oktobra. Zadnji jesenski podatek je iz leta 1987, ko je Jože Gračner 17. oktobra na Vrhniku ujel samico modre taščice. Zanimivo za leto 1992 je tudi to, da je obročkovelec Jože Gračner 29. avgusta 1992 na Cerknjskem jezeru ujel in obročkal kar 6 modrih taščic, od katerih sta bili kar dve še "progasti". Dare Šere, Langusova 10, 61000 Ljubljana

VELIKI SLAVEC *Luscinia luscinia*
THRUSH NIGHTINGALE - singing males on
 15th and 16th May, 1993 at Lake Ormož

Školjkarica *Haematopus ostralegus*, črne čigre *Chlidonias niger*, beloperute čigre *Chlidonias leucoptera* in belolične čigre *Chlidonia hybrida* so nam poleg samice tatarske žvižgavke *Netta rufina* in vseh treh vrst kobiličarjev oz. cvrčalcev na Ormoškem jezeru in kasneje malih galebov *Larus minutus* ter srpokljunih prodnikov *Calidris ferruginea* zaznamovali dan, ko smo se s prijatelji odpravili na dvodnevni pregled Šturmovcev pri Ptujju. Že istega dne 15.5. 1993 smo še pred vstopom v gozdnati predel Šturmovcev zaslišali petje, ki je še najbolj spominjalo na petje malega slavca, a je bilo nekoliko bolj "grobno" in sestavljeno iz krajših, med seboj različnih kitic. Po vsem tem nam ni bilo težko ugotoviti, da poslušamo velikega slavca *Luscinia luscinia*, vendar ga kljub iskanju nismo videli. Ko smo že proti večeru iskali primerno mesto za nočni počitek, nas je med potjo spremljalo petje vsaj še štirih predstavnikov omenjene vrste. Drugega dne, 16.5.1993, smo poleg petja kovačkov *Phylloscopus trochilus*, ki tu tudi gnezdi, petja rumenega vrtnika *Hippolais icterina* in nekaj samcev rečnega cvrčalca *Locustella fluviatilis* slišali "le" še dva samca velikega slavca. Borut Rubinič, Pražakova 11, 61000 Ljubljana

HRIBSKA LISTNICA *Phylloscopus bonelli*
BONELLI'S WARBLER - singing male on May
 10th, 1986 at Duplek

Dne 10.5.1986 sem se napotil v gramoznico Duplek, ki je bila takrat deloma poraščena z vrbovjem. Že pri vhodu vanjo zaslišim na večjem belem topolu petje, podobno grmovščicinemu, ki pa je bilo le drugačno. Naposled neznan listnico tudi ugledam in jo brez težav determiniram.

Šine mi na misel, da bi zanimivega gosta ujel in obročkal ter si ga v roki pobljže ogledal. V naglici postavim dve mreži na primerno mesto in zavrtim kaseto s posnetim petjem hribske listnice. Verjetno ni pretekla minuta, ko se v mrežo zaleti teritorialno razpoložen samček, ki se je med tem že nekam izgubil, in se prav tisti hip tudi od mreže odbije, zaradi vetra napetih prekatov. Listnica na ukano vnovič ni nasedla, čeprav se je zadrževala nekaj časa v bližini.

Dne 8.5.1988 pa sem hribsko listnico slišal občasno prepevati v vrbovju Ormoških lagun. Naposled se je tudi pokazala in vsakršen dvom je bil odveč.

To sta edina podatka mojih srečanj s to redko vrsto v času spomladanskega preleta. Franc Bračko, Gregorčičeva 27, 62000 Maribor

VRBJA LISTNICA *Phylloscopus collybita*
CHIFFCHAFF - 2 on December 27th, 1992 at
 Lake Ormož

Dne 27.12.1992 sem z B. Štumbergerjem in J. Smoletom na nasutih ob bazenih za odpadne vode ob Ormoškem jezeru opazoval dve vrbji listnici *Phylloscopus collybita*. Stikali sta po luknjah, nekajkrat pa sta se tudi spreleteli čez cesto v bližnje vrbovje. Na kupih se je zadrževalo tudi približno trideset malih cip *Anthus pratensis*, petnajst belih pastirc *Motacilla alba*, šest čopastih škrajncev *Galerida cristata*, nekaj ščinkavcev *Fringilla coelebs* in en trstni strnad *Emberiza schoeniclus*.

V mrzlem dopoldnevu (- 6 °C) so bili ti kupi za ptiče verjetno edini vir hrane, zato so se tukaj zbrali v tolikšnem številu. Luka Božič, Pintarjeva 16, 62000 Maribor

VRBJA LISTNICA *Phylloscopus collybita*
tristis/fulvescens
CHIFFCHAFF (eastern race) - on January
 30th, 1992 at Lake Ormož

Skupina štirih ornitologov (L. Božič, D. Denac, M. Vogrin in avtor članka) je 30.1. 1992 obiskalo Ormoško jezero in lagune. Dan je bil jasen, celo sončen, z brezvetrjem. Temperatura zraka je bila 277 °K.

Š terenskim delom smo že zaključevali, ko nas je v lagunah presenetila listnica. Premikala se je izredno hitro in precej hitro tudi izginila. V tem kratkem času smo videli neketere značilnosti, pa tudi fotografirati se nam jo je posrečilo.

Prvo, kar smo videli, je bila tanka svetla progga v peruti. Videti je bila sprana rumena. Gornja stran je bila sivo zelenkasta z rjavkastim tonom. Po velikosti je ustrezala vrbji listnici. Oglašala se ni.

To je za določevanje listnic vsekakor premalo, zato smo lahko le domnevali, za katero vrsto gre, in čakali na dias, ki bi nam povedal kaj več. Po pregledu dias smo ostali še vedno le pri domnevah, enako tudi

drugi ornitologi, ki so listnico videli na diasu.

Z nedorečeno determinacijo je tako kot z rano, skeli, dokler se ne zaraste. Da bi se "rana" čim prej zarastla, mi ni preostalo nič drugega, kot da dias pošljem v tujino. Dias z opisom listnice sem tako poslal Urbanu Olssonu, Švedu, ki je eden najboljših poznavalcev listnic. Za ilustracijo tale podatek: pred kratkim je še z dvema soavtorjema odkril novo vrsto listnice na kitajskih otočjih!

Kar hitro mi je odgovoril s podrobnejšim opisom, da gre v tem primeru za vzhodno podvrsto vrbje listnice *P. collybita tristis* ali "*fulvescens*", kot je mogoče razbrati tudi iz njegovega opisa.

Podvrsta *tristis* je razširjena vzhodno od Urala in v Sibiriji. V Skandinaviji, severovzhodni Poljski in v Rusiji (do Urala) pa živi podvrsta *abietinus*. V širokem pasu okrog Urala in zahodno od reke Jenisej v Sibiriji se pojavljata podvrsti, ki se medsebojno tudi križata. To vmesno stopnjo med obema podvrstama imenujemo "*fulvescens*".

I expres my gratitude to Urban Olsson for his help in determination.

Literatura:

Lewington I., et al., 1991: A field guide to the rare birds of Britain and Europe.

Permenter T., Byers C., 1991: A guide to the Warblers of the Western Palaearctic.

Svensson L., 1992: Identification guide to European Passerines. *Milan Vogrin, Motinja vas 164/a, 62312 Orehova vas*

SKALNI PLEZALČEK *Tichodroma muraria*
WALLCREEPER - observations from Štajerska region in 1992 and 1993

V hladnem, a sončnem decembrskem dopoldnevu (10.12.1992), ko je kraje ob Savi prekrivala še megla, sem se odpravil v dolino potoka Sevnična po sledi ustnega sporočila o enem najnižje ležečih rastišč dlakavega sleča *Rhododendron hirsutum* L. v Sloveniji. Potok Sevnična se v zgornjem delu toka prebija skozi severozahodno pobočje Pohorja po ozki soteski, v kateri je prostora samo za cestno zvezo Planine pri Sevnici s Sevnico. Na strmih pobočjih nad potokom naj bi bilo tudi omenjeno rastišče.

Še preden sem sleč uzrl, sta v bližini obcestnega kamnoloma (UTM: WM20, Nmv: 420 m) moj pogled pritegnili do tedaj meni neznan živo pisani ptici. Kot da Newtonovi zakoni zanj ne veljajo, sta se vzpenjali ob

skoraj prepadnih, okoli 50 m visokih stenah soteske. V spomin sem si vtisnil iz sivkastega trupa izraščajoče peruti rjasto rdeče barve in po tem znaku sem lahko kasneje ptici prepoznal kot skalna plezalčka, seveda s pomočjo priročnika.

Dober teden po mojem prvem srečanju s skalnim plezalčkom (9.12. istega leta) me je en osebek te vrste presenetil v bližini vhoda v manjšo jamo brez imena v dolini Gračnice. Zaradi svežega vtisa z minulega srečanja mi determinacija ptice ni povzročila nobenih težav. Med iskanjem hrane je poskakoval od špranje do špranje, od roba do roba približno 30 m visoke in 50 m dolge Blatnikove skale, ki se vzpenja severno od sotočja Lokavškega potoka in Gračnice (UTM: WM10, Nmv: 270 m). Premalo občutljiv film in pomanjkanje svetlobe sta mi preprečila uspešen posnetek, kljub temu, da je plezalček v bližini jamskega vhoda kar nekaj časa "poziral".

V tretje gre rado, sem pomislil, ko sem skalnega plezalčka ponovno videl. Tokrat sem se srečal v njegovem bolj običajnem, gorskem okolju, ko sem se 2. julija 1993 s skupino avstralskih in italijanskih naravovarstvenikov vzpenjal proti Frischaufovemu domu na Okrešlju. V strmem pobočju nad slapom Rinka na koncu Logarske doline (UTM: VM63, Nmv: 1200 m) se je en osebek spreletaval med skalnimi poličkami, dokler ni ušel mojemu pogledu za rob skalne stene.

Iz treh dosedanjih srečanj s skalnim plezalčkom mi je uspelo izluščiti ugotovitev, da so bile skalne stene, ob katerih sem opazoval spreletavanje te ptičje vrste, osončene oziroma izpostavljene proti jugo-jugovzhodu. *Franc Rebeušek, Stara Dečkova cesta 14, 63000 Celje*

SKALNI PLEZALČEK *Tichodroma muraria*
WALLCREEPER - on April 10th, 1993 at Strunjan cliffs

S skalnim plezalčkom se ponavadi srečamo na skalnatih stenah visoko v gorah, ker pa se, tako kot tudi mnoge druge gorske ptice, pozimi preseli v nižje ležeče kraje, ga je moč videti tudi tam. Dne 10.4.1993 smo se z D. Denacem in L. Božičem po končanem izletu na reki Mirni kot ponavadi ustavili še v Strunjanu. Med Strunjanom in Fieso je iz strme stene zletel majhen ptič z zelo ovalnimi perutmi, ki je po letu in videzu še najbolj

spominjal na metulja. Že po tem nam ni bilo težko prepoznati skalnega plezalčka, kasneje pa smo si ga lahko še lepše in temeljiteje ogledali. Ker je imel grlo temne barve, smo ugotovili, da gre za odraslega samca v letnem perju. *Borut Rubinič, Pražakova 11, 61000 Ljubljana*

VELIKI SRAKOPER *Lanius excubitor*
GREAT GREY SHRIKE - late appearance: on May 14th, 1991 at Ljubljansko barje

Na Barju je bilo dne 14.5.1991 že precej poletno ozračje. V okolici Kozlarjeve gošče je v zraku lovilo žuželke kakih trideset (30) rdečenogih postovk *Falco vespertinus*, nad travniki pa se je spreletavalo nekaj močvirskih lunjev *Circus pygargus* in rjavih lunjev *Circus aeruginosus*. Na enem izmed grmov sem opazil sivega srakoperja, za katerega sem najprej pomislil, da je črnočeli *Lanius minor*. Pogled skozi daljnogled pa mi je takoj dal vedeti, da opazujem odraslega velikega srakoperja *Lanius excubitor*.

Podatek je zanimiv zaradi izredno poznega pojavljanja te vrste pri nas. *Borut Rubinič, Pražakova 11, 61000 Ljubljana*

ČRNOČELI SRAKOPER *Lanius minor*
LESSER GREY SHRIKE - two observations from Vipavska dolina: on June 6th, 1992 at Potoče and in June 1965 near Štanjel

Črnočeli srakoper je redka vrsta, ki jo je po mojih opažanjih komaj še kje najti. Moje zadnje opažanje tega redkega srakoperja je z dne 6.6.1992 popoldne, ko je en primerek črnočelega srakoperja posedal na žici daljnovoda, ki vodi prek velikega vinograda ob cesti iz Potoč proti Brjam v Vipavski dolini. Ptica je bila opazovana iz avtomobila tik nad cesto.

Se en starejši podatek o opazovanju črnočelega srakoperja:

Proti koncu junija leta 1965, takrat sem bil še s kolesom, sem opazoval črnočelega srakoperja (1 osebek) na vrhu črnega trna ob cesti 2 km iz Vipave proti Razdrtem, tik ob odcepu ceste proti Štanjelu. *Peter Grošelj, Godovič 124, 65280 Idrija*

PLANINSKA KAVKA *Pryhocorax graculus*,
PLANINSKA PEVKA *Prunella collaris* in
PLANINSKI VRABEC *Montifringilla nivalis*
ALPINE CHOUGH, ALPINE ACCENTOR,
SNOWFINCH - rare winter visitors at Idrijsko

Že ime vseh treh naštetih vrst nam pove, da gre izrazito za ptiče našega visokogorja. Kljub temu sem se z naštetimi pticami že večkrat srečal v nižini.

Sredi januarja 1980 se je v Sp. Idriji pojavilo pet planinskih kavk *Pryhocorax graculus*. Posedale so po stavbah, občasno pa so se spuščale po hrano na bližnje vrtove. Prihajale so celo na krmišče, kjer sem hranil zelence in pinože. Občasno so bile opazovane še prvi teden v februarju 1980.

V istem času je bilo v Cerknem opazovano enako število planinskih kavk, tudi vedle so se podobno, zato utemeljeno domnevam, da je šlo za iste ptice.

V začetku decembra 1982 je bila opazovana planinska pevka *Prunella collaris*. Ptica se je zadrževala v redkem gozdu na kolovozni poti nad Sp. Idrijo, ki pelje na domačijo v Stajah. Pustila se je dobro opazovati, saj se ni umikala s kolovoza, pač pa se je vztrajno umikala s kratkimi preleti po kolovozu naprej.

V zadnjih dneh januarja 1984 sem v Sp. Idriji opazoval dva planinska vrabca *Montifringilla nivalis*. Nista se dala dosti motiti od mimoidočih, ko sta stikala za hrano ob cesti. Splašil ju je šele tovornjak, ki je pripeljal mimo. Odletela sta na bližnjo streho, nato pa izginila. Kasneje ju nisem več opazil. *Peter Grošelj, Godovič 124, 65280 Idrija*

DOMAČI VRABEC *Passer domesticus*
HOUSE SPARROW and other 12 species visiting bird - table on February 12th, 1994 at Maribor

Na pustno soboto, 12.2.1994, ko se nam je pokazala prava zima, je na krmilnici v našem atriju (stanujem v pritličju šestnadstropnega bloka) bilo neverjetno živahno. V dopoldanskih urah smo lahko opazovali kar trinajst vrst ptic: domačega vrabca *Passer domesticus*, poljskega vrabca *Passer montanus*, veliko sinico *Parus major*, plavčka *Parus caeruleus*, kalina *Pyrhulla pyrhulla*, čička *Spinus spinus*, ščinkavca *Fringilla coelebs*,

pinožo *Fringilla montifringilla*, zelenca *Chloris chloris*, liščka *Carduelis carduelis*, taščico *Erithacus rubecula*, kosa *Turdus merula* in škorca *Sturnus vulgaris*. Vesna Obradović, Trg Dušana Kvedra 13, 62103 Maribor

ITALIJANSKI VRABEC *Passer domesticus italiae*

ITALIAN SPARROW - on August 27th, 1992 in Ljubljana

Ko sem 27.8.1992 s počitnic v istrskem Novigradu prišel v pusto in soparno Ljubljano, sem se za Bežigradom usedel na klop avtobusne postaje. Nad sabo sem na enem od v bližini rastočih dreves opazil skupino vrabcev. Eden se je že na prvi pogled razlikoval od drugih. Ko sem ga pozorneje pogledal, sem videl, da na glavi nima sive "čepice", pred očesom pa sem opazil tudi majhno belo liso. Tudi lica, ki so pri domačih vrabcih *Passer domesticus* večinoma umazano sive barve, so bila pri opazovanem vrabcu snežno bela. Ker je imel trtico sive barve, sem ga brez težav determiniral za italijanskega vrabca. Borut Rubinič, Pražakova 11, 61000 Ljubljana

BREZOVČEK *Acanthis cannabina*

REDPOLL - 86 on January 9th, 1992 at Nove Jarše

Brezovček je ena tistih vrst, s katero se predvsem v nižini precej redko srečam. Ko sem 9.1.1992 opazoval ptice ob Savi pri Novih Jaršah v Ljubljani, sem na eni izmed številnih električnih žic opazil precej veliko jato malih ptic. Na moje veliko začudenje sem ob pogledu skozi daljnogled ugotovil, da opazujem brezovčke. Nekaj jih je v še zamrznjenih tleh stikalo za semeni, drugi pa so se posedali po žicah in me previdno opazovali. Kar nekaj časa je trajalo, preden sem jih preštel, vendar pa sem bil ob ugotovitvi, da jih je kar 86, prezadovoljen. Po nekajminutnem opazovanju so se brezovčki napotili drugam in mi izginili izpred oči. Borut Rubinič, Pražakova 11, 61000 Ljubljana

ČIŽEK *Carduelis spinus*

SISKIN - breeding in winter 1993 at Idrijsko

V prvih pomladnih dneh leta 1993 sem v okolici Godoviča poleg številnih odraslih in gnezditveno razporeženih čížkov opazil tudi

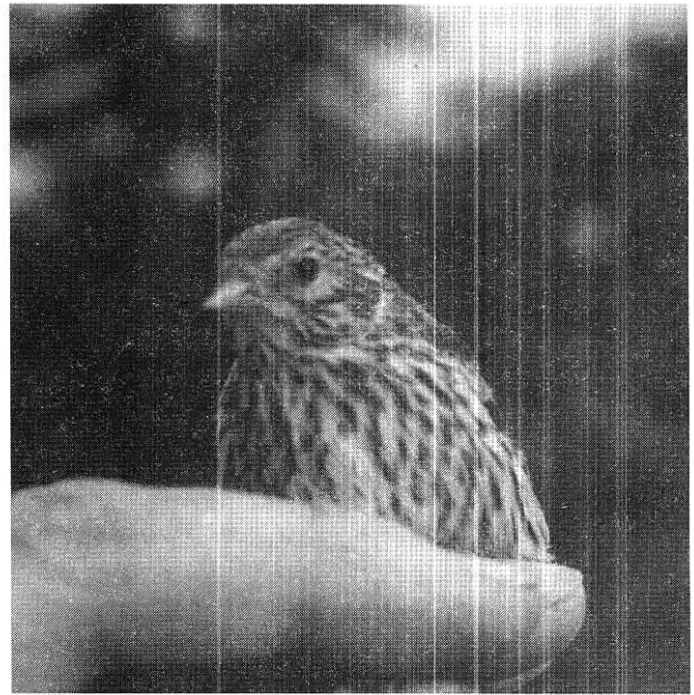

Foto. Mlada čížkova samica, ujeta 10.4 1993 v Godoviču (P. Grošelj)

Photo Young Siskin female caught at Godovič on April 10th, 1993 (P. Grošelj)

datum	spol	dolžina peruti	teža	opomba
10.4.	♀	66	10,1 g	
17.4	♂	71	9,5 g	
17.4.	♂	70	11,0 g	
17.4	♂	71	11,2 g	
24.4.	♂	72	10,5 g	se goli na prsih
24.4.	♂	70	10,7 g	se goli na vratu
24.4.	♂	71	10,7 g	
24.4.	♂	71	10,5 g	se goli na bokih
25.4.	♂	71	11,6 g	že rumen na prsih, polovica kape črna
27.4.	♀	71	11,1 g	
27.4.	♀	71	10,6 g	začetek golitve
28.4.	♂	69	9,5 g	se goli na prsih
28.4.	♀	72	10,9 g	
28.4.	♀	72	11,0 g	začetek golitve
28.4.	♀	70	12,4 g	začetek golitve

Tabelarično navajam podatke o ujetih in obročkanih mladih čížkih spomladi 1993 v Godoviču.

manjše skupine teh ptic, za katere sem domneval, da gre za mlade, speljane čížke, ki so po smrekah spremljali odrasle ptice. Zaradi velike podobnosti z odraslimi samci nistem upal niti domnevati, da so to v resnici mladi čížki. Čeprav mi je bila zimska gnezditelj čížkov (sicer bolj hipotetična), znana, nanjo nistem upal niti pomisliti, dokler nistem svojih domnev tudi praktično potrdil. Nasmehnila se mi je namreč sreča, da sem mlade čížke tudi ujel. Enako veliko preseenečenje so mi pripravili mladi čížki, ujeti po 20. aprilu 1993, ker so bili že v fazi golitve, kot jo običajno poznamo pri čížkih v sredini avgusta. *Peter Grošelj, Godovič 124, 65280 Idrija*

NAVADNI REPNIK *Acanthis cannabina*
LINNET - around 3,000 in a flock on December 4th, 1993 at Maribor

Ko sem se 4.12.1993 v Mariboru z avtomobilom peljal po stranski cesti, ki vodi iz Studenc proti Radvanju, sem sredi zasneženega polja opazil veliko jato navadnih repnikov. Ptice so v značilnih "grozdih" obletavale lobodo *Atriplex* sp., katere olesenela stebela so štrlela izpod snega na večji površini. Velikost jate sem ocenil na 3000 osebkov. Pri podrobnem pregledu nemirnih pernatih prezimovalcev sem ugotovil, da je med repniki približna tretjina pinož.

Manjše jate navadnih repnikov sem v Mariboru opazoval že sredi novembra, in sicer od 100-200 osebkov. *Franc Bračko, Gregorčičeva 27, 62000 Maribor*

KRIŽANEC MED DOMAČIM VRABCEM

Passer domesticus

IN POLJSKIM VRABCEM *P. montanus*

HOUSE * TREE SPARROW HYBRID - caught at Vrhnika on October 4th, 1992

Sredi dopoldneva zgoraj navedenega dne sem pregledoval mreže na znanem lovišču na Vrhniki. V prečno mrežo, nastavljeno ob malem bajerju, so se prav tedaj ujeli štiri vrabci. Ker nistem imel pri sebi običajnih vrečk, kakršne uporabljamo za shranjevanje ujetih ptic, sem se napotil ponje nazaj k prikolici. Ko sem se vračal tik ob mreži z ujetimi vrabci, je eden od teh kazal znake, da bo vsak trenutek pobegnil:

spiralasto se je vrtel po mreži ter se približeval zaključku mreže, od koder bi mu bila pot na svobodo odprta...

Podzavestno sem vrabca potegnil iz mreže, da ne bi pobegnil, in se z njim v roki napotil po vrečke. Spotoma sem si ogledal vrabca, ki sem ga držal v roki: sivkast kljun z velikim rumenim korenem ter siva glava vse od tilnika do temena sta bila značilna za samca domačega vrabca. Ptič je imel lep črn podbradek, po občutku v roki se je zdel kot nekoliko droban domači vrabec, vendar mnogo krepkejši od poljskega vrabca.

Nepopisno pa je bilo preseenečenje, ko sem na svetlih licih skoraj tipičnega vrabca uzrl značilni črni lisi, ki sta tako tipični za poljskega vrabca. Ptič je imel sveže jesensko perje, očitno je bil že pripravljen na zimo. Samo trenutek nepazljivosti pa je bilo dovolj, da je vrabec v moji roki sunkovito zafrfotal ter mi v hipu nepazljivosti ušel!

Čeprav nistem imel priložnosti, da bi se ujetemu vrabcu bolj posvetil, lahko trdim, da se je bistveno razlikoval od križancev med poljskim in domačim vrabcem, s katerimi sem imel opravka dotlej.

Glede zakonitosti dedovanja med križanci, potomci med ptiči dveh različnih vrst, lahko z gotovostjo trdim, da je bil opisani vrabec potomec križanja med samcem domačega vrabca ter samico poljskega vrabca, medtem ko so vsi drugi križanci, s katerimi smo imeli opravka doslej, rezultat križanja med samcem poljskega vrabca ter samico domačega vrabca.

Peter Grošelj, Godovič 124, 65280 Idrija

Dokumenti

Škocjanski zatok

Documents

Škocjan Bay

Objavljamo pismo ministra za kulturo, g. S. Pelhana, Vladi Republike Slovenije v zvezi s problematiko Škocjanskega zatoka

VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE
Urad predsednika vlade
dr. Janez Drnovšek, predsednik vlade
Gregorčičeva 20, Ljubljana

Spoštovani g. predsednik,

Stanje Škocjanskega zatoka je našemu ministrstvu dobro znano in zato lahko v celoti pritrdimo trditvam Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije.

Ministrstvo za kulturo je ob upoštevanju svojih pristojnosti (varstvo naravne dediščine) ves čas spremljalo razvoj te problematike in jo skušalo reševati. Tako je oktobra leta 1993 minister za kulturo izdal odločbo o začasni razglasitvi Škocjanskega zatoka kot naravni spomenik. S tem ukrepom je ministrstvo preprečilo nadaljnje zasipanje in uničevanje voda v zatoku. Ukrepalo je še z drugimi aktivnostmi (zahteve po inšpekcijskem ukrepanju, napor za pridobivanje nadomestnih zemljišč, urejanje spornih interesov na občinski ravni idr.), s čimer je vsaj zadržalo vse večje posege v tem območju, ki so grozili z neposrednim uničenjem tega habitata oz. njegovega tako velikega dela, da bi ostanek le-tega bil samo še okrnjena podoba sedanjega območja.

Zato, da se dokončno odpravi to nevarnost, ki bo izrazito ogrožala zatok (nadaljevanje intenzivnega zasipanja) po prenehanju enoletne veljavnosti začasnega varstva, smo začeli pripravljati zakon o zavarovanju Škocjanskega zatoka kot naravnega rezervata. Predlagali bomo, naj bi zakon sprejeli po hitrem postopku. Na ta način, če bo zakon sprejet v predlagani vsebini, bo to območje prešlo v neposredno pristojnost države in njena odgovornost bo skrb za varstvo, s čimer bo preprečeno vsako nadaljnje uničevanje.

Zakon bo kot predlog predložen vladi v prvi polovici meseca septembra 1994. Prepričani smo, da je to edina možna pot, po kateri lahko rešimo to izjemno pomembno habitatno območje za ornitofavno pred popolnim uničenjem. To bi bila neprecenljiva izguba za ohranjanje biološke raznovrstnosti naše narave, po kateri smo Slovenci v tujini še najbolj prepoznani.

S spoštovanjem,

Sergij Pelhan
MINISTER

V vednost:

- Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije
- Zavod RS za varstvo naravne in kulturne dediščine
- Medobčinski zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Piran

Mlada ornitološka sekcija

Young ornithologists' section

KRMLJENJE BRGLEZA FEEDING OF NUTHATCH

1. UVOD

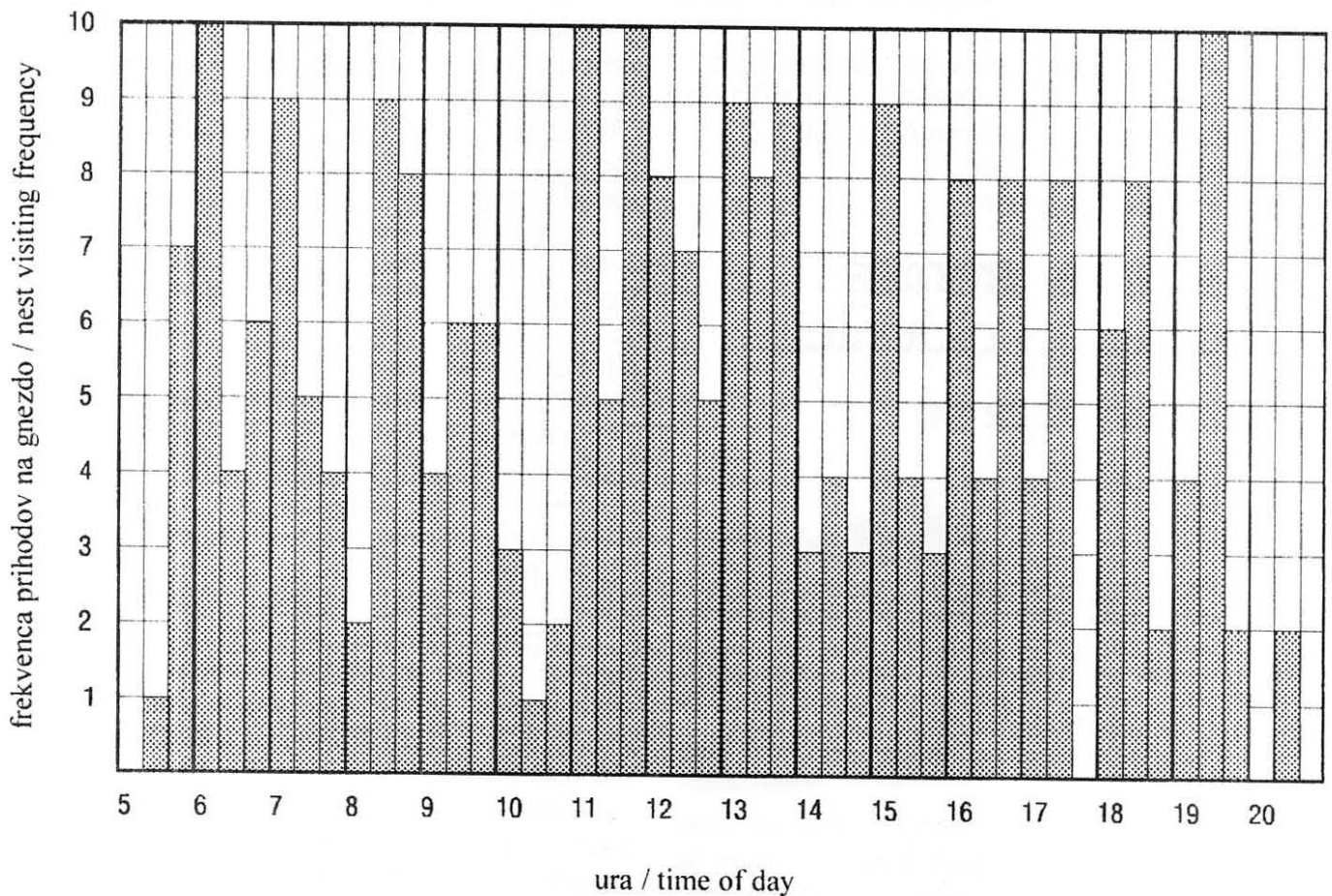
Brglez, ki prebiva v listnatih in mešanih gozdovih, je v okolici Lesc dokaj pogosta ptica. Gnezdi v zapuščenih duplih žoln in detlov pa tudi v drugih drevesnih duplih, ki jih zazida z zemljo in ilovico, tako da se sam komaj zrine v notranjost. Mladi ornitologi smo lani v okolici Lesc našli pet gnezd in pri enem smo se odločili opraviti raziskavo o številu dnevnih krmljenj.

2. POTEK RAZISKAVE

Raziskava je potekala na Lipicah pri Lescah, in sicer od 5. ure zjutraj do 21. zvečer, dne 14.5.1993.

V gnezdu, ki je bilo 1,1 m nad tlemi, je bilo 6 že popolnoma operjenih mladičev. Razmere za opazovanje so bile odlične: vreme ves dan sončno, preža oddaljena od gnezda 14 m. Pri delu smo se menjavali na dve uri. Ena izmed deklet je opazovala vhodno odprtino in okolico, druga pa je beležila prihode ptice s hrano, in sicer ločeno za 20-minutna obdobja.

Opomba: mladiči so se speljali dva dni po raziskavi.

3. UGOTOVITVE

a) Ob 5.33 je samica zapustila gnezdo in ob 5.35 prvič prinesla hrano. Zadnje krmljenje je bilo ob 20.35. Skupni čas krmljenja je bil 15 ur in 2 minuti.

b) V celem dnevu sta starša prinesla hrano mladičem 250-krat.

c) Frekvenca krmljenja ni bila ves dan enaka. Največja gostota je bila med 6.00 in 7.30, med 8.20 in 10.00, med 11.00 in 14.00, med 15.00 in 17.30 ter 18.00 in 19.20.

Popoldansko krmljenje ni bilo tako intenzivno kot dopoldansko.

d) Krmljenje je bilo občasno moteno, ker sta starša odganjala vsiljivce: samca in samico kosa in taščico.

e) Samica je občasno ostala pri mladičih, samec ji je takrat predal hrano. Takih krmljenj je bilo 51.

f) Starša sta redno odnašala iztrebke iz gnezda.

ZAKLJUČEK

Zaradi omejenega obsega raziskave zaključkov ne smemo posploševati, rezultati pa so kljub temu zanimivi.

V akciji smo sodelovale: Biljana Božič, Špela Ambrožič, Špela Avsenik, Tjaša Trdina, Anja Mali in avtorica teksta Anja Tolar.

Mentor: Boris Kozinc
Anja Tolar, OŠ Lesce

Društvena kronika Association chronicle

ORNITOLOŠKI TABOR '94

Na taboru je bilo imenitno, čeprav smo jutraj zelo zgodaj vstajali. Prve dni nam je zelo nagajal mraz in marsikoga je pošteno zeblo. Kljub temu smo vztrajali na opazovalnih

mestih. Na terenu smo bili kar deset ur dnevno.

Vstali smo ob šesti uri, pozajtrkovali in se odpravili na teren. Vrnili smo se običajno ob dvanajsti uri. Kosili smo ob enih. Sledili sta dve uri počitka, saj smo ga bili vsi potrebni. Po počitku smo se odpravili na teren. Večerja je bila običajno ob sedmi uri. Po njej smo imeli kakšno predavanje, si ogledali kak film ali se kako drugače zabavali.

Naš namen je bil v celoti obhoditi reko Dravo in popisati vse bivajoče ptice na njej. Ker smo trdo delali, smo našli čas tudi za reko Muro.

Osnovna šola v Markovcih je bila naš dom sedem dni. Bilo nas je dvaindvajset. Za nas so skrbeli štirje mentorji. Prehrana je bila odlična. Res smo trdo delali, vendar se je splačalo. Edina slaba stran tega taborjenja je bila ta, da je trajalo samo sedem dni. Tabor mi je bil všeč in vsi ornitologi bi bili veseli, če bi tabor postal reden. *Mitja Lah, 8.a, OŠ Ljudski vrt*

IBA WORKSHOP

Od 15. do 21.11.1993 je na Madžarskem potekal delovni sestanek koordinatorev za IBA (pomembna ornitološka področja) z naslovom: IBA Central and Eastern European Workshop. Sestanek je bil v kraju Sarrod, v poslopju uprave nacionalnega parka Nežiderskega jezera (Ferto tavi nemzeti park).

Kot že ime pove, so na njem sodelovali nacionalni koordinatori iz srednje in vzhodne Evrope. Prisotni so bili predstavniki iz 17 držav, med njimi tudi koordinatorev za Slovenijo (Milan Vogrin). Poleg koordinatorev so bili navzoči še predstavniki Bird Life International in RSPB, ki so konferenco pripravili in zelo uspešno tudi vodili.

Sestanki so bili izčrpani in dodelani do vseh podrobnosti, pa tudi naporni, saj so se vrstili praktično brez prekinitev, od 9 h do 18 h.

Pogovarjali smo se predvsem o problemih pri IBA, zbiranju podatkov, politiki, kampanjah, sestankih, strategijah, skratka o vsem, kar bi lahko koristilo koordinatorjem pri njihovem delu.

En dan je bil namenjen tudi ekskurziji na Ferto (madžarsko ime za slovito Nežidersko jezero). Tukaj so nas seznanili z glavnimi problemi, kot so spremljanje ptičjih populacij, upravljanje z vodo (velika eutrofizacija),

turizem, ki smo jih kasneje po skupinah obdelali in nakazali rašitve. Treba je poudariti, da je avstrijska stran predvsem turistična, medtem ko Madžari za zdaj turizem vztrajno zavračajo, kar pa je lahko, kot smo ugotovili, dvorezen meč.

Na jezeru smo med množico gosi videli še *Branta leucopsis*, ki na jezeru, kot so nam povedali, ni tako redka. (M.V.)

SESTANEK NACIONALNIH KOORDINATORJEV PROJEKTA DRAVA-MURA (EURO-NATUR), 13.-15.11.1993, SOMOGY-FAJZ, MADŽARSKA

Sestanek je potekal v graščini deželne naravovarstvene organizacije Somogy v naravnem parku Boronka. Na podlagi preliminarnih favnističnih in naravovarstvenih poročil in kartografskega gradiva iz držav (kot vam je znano, Slovenijo zastopa DOPPS), ki jih povezujeta omenjeni reki, je koordinacijska skupina sprejela tudi kratek akcijski načrt. Uresničevati se bo pričel po zaključnem poročilu-študiji fundacije za Evropsko naravno dediščino. Namenjen je trajni in učinkoviti zaščiti obeh rek - fenomenu rečne dinamike. V skopih besedah ga lahko ad hoc strnemo v nekaj osnovnih točk:

1. K sodelovanju je treba pritegniti vodnogospodarske, turistične, gozdarske in druge organizacije. 2. Monitoring (flora in fauna, višina vode, erozija,...). 3. Informacijski sistem projekta bo predvidoma v Zagrabu (CRO), informacijski centri s centralo v Barcsu (H) pa na zgornji, sredni in spodnji Dravi ter Muri. 4. Zaključno poročilo bo izdelano na treh nivojih (politiki, javnost, domačini). 5. Stalno obveščanje in informiranje. 6. Izboljšave (nihanje vode-elektrarne...). 7. - Dodatne raziskave.

Kljub snežnemu metežu so tako rekoč po neprevoznih cestah prišli na sestanek predstavniki vseh držav. Predstavnika DOPPS (P.Trontelj, B. Stumberger) sta za pot, ki je v normalnih okoliščinah prevozna v dobrih dveh urah, potrebovala 12 ur. Dobro znamenje za zavarovanje obeh rek, torej! (B.Š.)

DARILO DR. S.D. MATVEJEVA KNJIŽNICI DRUŠTVA

Pred koncem svojega življenja je dr. S.D.

Matvejev podaril knjižnici najvrednejši del svoje ornitološke bibliografije s prošnjo, da to strokovno literaturo hranimo v društvenih prostorih v Žibertovi ulici.

V tem darilu je nekaj knjig izredne znanstvene (in denarne) vrednosti. Najprej je to taksonomska monografija dr. E. Harterta "Die Vögel der Pläarktischen Fauna" v treh zvezkih, skupaj 2.328 strani (1910-1922), ki je z dopolnilom dr. Steibachra (1938) priročno delo še danes.

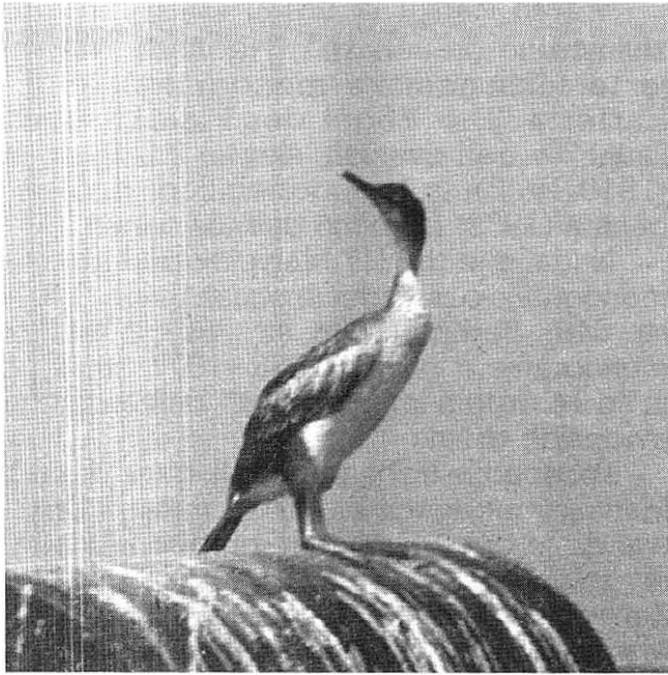
Nadalje je dr. S.D. Matvejev podaril tudi monografijo o gnezdečih pticah Švice (1964, str. 648), Berlina (1978, str. 286), 2 zvezka monografije o pticah ČSSR (1977, str. 893) in še 14 drugih knjig o pticah balkanskih in evropskih držav.

Posebno je treba poudariti, da je dr. S.D. Matvejev omogočil biblioteki našega Društva, da je dobila celoten komplet LARUSA, ornitološkega časopisa, ki sta ga leta 1947 v Zagrebu osnovala A. Maštrović in S.D. Matvejev. V prvih letih je bil ta časopis zveznega značaja, potem republiškega, nazadnje pa ga je prevzela hrvaška Akademija znanosti in umetnosti. Izhajal je do 1988. leta. Objavljeno je 27 zvezkov s skupaj 6.585 stranmi besedila.

Za ta izredni komplet je moral dr. S.D. Matvejev zadnja leta sam kupovati redne in manjkajoče zvezke. Prav zato ni podaril, ampak prodal komplet našemu Društvu, vendar po simbolično nizki ceni (410 DEM), kar je nekajkrat manj od njegove tržne vrednosti. Vrednost tega kompleta pa se veča, kajti dejstvo je, da so posamezni zvezki izhajali v zelo majhni nakladi - 200 ali 300 izvodov.

Društvo se zahvaljuje dr. S.D. Matvejevu za to darilo in pomoč, saj uradni prostori Društva tako lahko začnejo rabiti svojemu namenu in postanejo prava strokovna biblioteka. (A. S.)

Skrivnostna fotografija Mystery photograph

Katera vrsta je to? (I.Geister)
Identify the species! (I.Geister)

Ptica na skrivnostni fotografiji 62. številke ACROCEPHALUSA je bila fotografirana 8.7.1993 na Cerkniškem jezeru. Dan prej je tam divjalo pravo neurje z močnimi vetrovi, kakršni pogosto zanašajo posamezne ptice daleč od njihovega domačega kraja. Ptica na fotografiji je zato lahko z vetrom prišla iz

Skrivnostna fotografija št.62: Rjavi galeb *L. fuscus*
(B.Marčeta)
Mystery photograph No.62: Lesser Black Backed Gull
L. fuscus (B.Marčeta)

kraja, oddaljenega več sto kilometrov.

Po značilni obliki in barvi kljuna pa tudi po drži in barvi perja lahko hitro ugotovimo, da gre v našem primeru za predstavnika

galebov, katerih mladi osebki imajo značilne sive dele telesa in risbe na glavi, bi lahko posnetek pripisali mlademu osebku katere od govnačk. Govnačke imajo debelejšo glavo in krajši vrat. Razen pri veliki govnački *Stercorarius skua*, katere mladostni osebki so skoraj črni, poznamo pri preostalih treh vrstah govnačk poleg temnih tudi svetlejšo oblike obarvanosti perja mladih osebkov. V našem primeru vse tri manjše vrste govnačk odpadejo, saj so zanje značilne valovite svetle proge na hrbtu in svetel kljun s črno konico.

Na skrivnostni fotografiji bi torej lahko imeli mladosten osebek morskega galeba *Larus marinus*, srebrnega galeba *Larus argentatus*, rumenonogega galeba *Larus cachinnans*, rjavega galeba *Larus fuscus* ali sredozemskega galeba *Larus audouinii*. Slednjega lahko hitro zanemarimo, saj je kljun pri tej vrsti svetel s črno konico. Pri fotografirani ptici se jasno vidi enotno temen kljun. Tudi morski galeb *L. marinus* ne pride v poštev. Ta vrsta ima opazno močnejši kljun in je na videz svetlejša oziroma bolj kontrastno črno-belo obarvana. Sedaj postane uganka iz 62. številke že skoraj nerešljiva. Izločili bi morda lahko še srebrnega galeba *L. argentatus*, ki bi moral imeti temnejšo glavo in svetlejšo krovno perje na hrbtu in ramah.

Nadaljnja determinacija je mogoča le še po perutih. Mladi galeb s skrivnostne fotografije je bil od "dolgega potovanja" tako izčrpan, da se je pustil ujeti. Na fotografiji ptice v rokah vidimo, da smo do sedaj ugibali pravilno. Ptica po velikosti vsekakor ne more biti morski galeb *L. marinus*, ki je bistveno večji. Za srebrnega galeba *L. argentatus* pa so značilni svetlo okno (svetlejšo notranje peto do deseto primarno letalno pero) ter svetli srednji in veliki sekundarni krovci na peruti, česar na fotografirani ptici ni videti.

Ostali sta nam še dve potencialni vrsti. Problem je v tem, da se je vrsta rumenonogi galeb *L. cachinnans* od srebrnega galeba *L. argentatus* ločila šele pred kratkim (prej je bila le podvrsta) in je zato tudi pomanjkljivo opisana v določenih priročnikih. Na sploh so si mladostni primerki rjavega galeba *L. fuscus* in rumenonogega galeba *L. cachinnans* zelo podobni.

V poročilu Ekološko-raziskovalnega tabora "Cerkniško jezero '93" sem zapisal, da smo ujeli in kasneje izpustili mladosten primerek rjavega galeba *L. fuscus*. Naj me kdo prepriča drugače! *Slavko Polak*

Kam takoj sporočiti pomembne podatke?
uvajamo

NEMUDNE ORNITOLOŠKE LINIJE

selitev, najdba obročka, kadavra

061 / 218-886 int. 297

gnezditev

064 / 47-170

prezimovanje

061 / 262-982

posegi v naravo

062/29-086

Če vam pri prvem poskusu ne uspe vzpostaviti kontakta
z ornitologom, sporočite svojo telefonsko številko
ali naslov.

 Republika
Slovenski časnik evropskega formata.

VSEBINA**CONTENTS**

Uvodnik (D. Tome)	37	Leading Article (D.Tome)
Gnezdenje črne liske <i>Fulica atra</i> v Dragi na Ljubljanskem barju (I.A.Božič)	38	Coot <i>Fulica atra</i> breeding at Draga (Ljubljansko barje) (I.A.Božič)
Redke vrste ptic v Sloveniji v letu 1992 - Poročilo komisije za redkosti (A.Sovinc)	45	Rare bird species in Slovenia in 1992 - Rarities Committee Report (A.Sovinc)
Iz ornitološke beležnice:	50	From the ornithological notebook:
<i>Gavia stellata, Phalacrocorax aristotelis, Botaurus stellaris, Ardea purpurea, Ciconia nigra, Anser anser rubrirostris, Anas clypeata, Melanitta fusca, Clangula hyemalis, Melanitta nigra, Mergus merganser, Milvus migrans, Milvus milvus, Haliaeetus albicilla, Circus cyaneus, Pandion haliaetus, Falco vespertinus, Falco columbarius, Falco cherrug, Fulica atra, Crex crex, Calidris alba, Pluvialis apricaria, Scolopax rusticola, Stercorarius pomarinus, Gelocheilidon nilotica, Chlidonias hybrida, Dendrocopos medius, Ptyoprogne rupestris, Calandrella brachydactyla, Luscinia svecica, Luscinia luscinia, Phylloscopus bonelli, Phylloscopus collybita, Tichodroma muraria, Lanius excubitor, Lanius minor, Pyrrhocorax graculus, Prunella collaris, Montifringilla nivalis, Passer (domesticus) italiae, Acanthis cannabina, Acanthis flammea, Carduelis spinus, Passer domesticus x montanus</i>		
Dokumenti: Škocjanski zatok	64	Documents: Škocjan Bay
Ornitološka sekcija mladih: Krmljenje brgleza (A.Tolar)	65	Young ornithologists section: Observations at Nuthatch's nest (A.Tolar)
Društvena kronika	66	Association Chronicle
Skrivnostna fotografija (S.Polak)	68	Mystery photograph (S.Polak)

Fotografija na naslovnici: Prlivka *Burhinus oedicnemus* (I.Geister)

Front cover: Stone Curlew *Burhinus oedicnemus* (I.Geister)

Vinjeta na strani 49 Panurus biarmicus (R. Allen)

Drawing on the page 49 Panurus biarmicus (R. Allen)